

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 5 • AVGUST 2011 • BROJ 51

ПРЕЧАНСКИ УЧИТЕЉИ И КЊИЖЕВНОСТ У СРБИЈИ XIX ВЕКА (III)

Српски учитељи из Аустрије дали су велики допринос развоју књижевности Србије у XIX веку. Долазили су из много културније

средине, у којој се много више читало и писало него у тадашњој Србији. Овај текст је наставак текста из претходна два броја Ин-

форматора и у њему биће речи о неким од њих, без детаљније анализе дела.

(Насиџавак на сџр. 2)

ОДМОРИ И ОДСУСТВА

Постоје различити видови одмора и одсуства запослених са рада. Одмор може бити: одмор у току дневног рада, дневни одмор, недељни одмор и годишњи одмор. Одсуство са рада може

бити: плаћено одсуство и неплаћено одсуство. Поред тога, запослени одсуствује са рада и због мировања права и обавеза које се стичу на раду и по основу рада.

(Насиџавак на сџр. 4)

УСКОРО НОВИ УГОВОР СА Wiener Städtische

НСПРВ више година успешно сарађује са Компанијом Wiener Städtische осигурање и сви чланови НСПРВ су обухваћени комбинованим колективним осигурањем. Премију осигурања за све чланове плаћа НСПРВ, што посебно добија на значају ако се зна да осигурање запослених више није законска обавеза послодавца. И поред тога НСПРВ је једини синдикат у нашој земљи који је за своје чланове обезбедио овакву погодност. Осим тога под истим условима чланови син-

диката могу уплатити премију осигурања и осигурати чланове своје породице.

Компанија Wiener Städtische жели да и кроз простор у нашем Информатору члановима и корисницима богате палете понуда „Wiener Städtische osiguranje“ приближи све битне информације, чињенице и новине о производима и пословању WSO.

(Насиџавак на сџр. 5)

СЕКСОМ ДО ДИПЛОМЕ

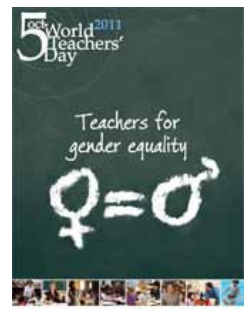
Сексуално узнемиравање на чешким факултетима је на дневном реду, барем ако је веровати студији, која је узбуркала чешку јавност. Елем, недавно објављена студија Прашког универзитета је показала да се студенткиње сексуално узнемиравају у великом броју. Истраживање је проведено на једанаест факултета, где је 830 студенткиња и студената одговарало социолозима на „шкакљива“ питања. Резултат је премашио и најгора очекивања: њих 78 одсто имају искуства са сексуалним узнемиравањем, било да су саме биле жртве или само сведоци. Један од најчешћих случајева су професори, који своје студенткиње пипкају или их позивају на „консултације“ код своје куће.

(Насиџавак на сџр. 7)

У СУСРЕТ СВЕТСКОМ ДАНУ УЧИТЕЉА Наставници за родну равноправност

Од 1994. године, када је и одлучено од стране UNESCO-а, широм света сваког 5. октобра слави се Светски дан учитеља. Циљ је обезбедити подршку наставницима како би се осигурало право будућих генерација на квалитетно и свеобухватно образовање и предупредили проблеми са којима се наставници свакодневно сусрећу. То је шанса да ЕИ (Education International) и њене чланице промовишу професију и да укажу на међународне стандарде наставничке професије.

Овогодишња тема Дана учитеља је: Наставници за равноправност родова! Упркос томе што су већина наставника жене, неравноправност је и даље присутан проблем. Иако је родна равноправност уврштена у политике и легислативу многих држава, за милионе жена - наставника овај циљ остаје недосањан. Професија наставника, и жена и мушкараца, мора да уједини и убрза владе да имплементирају преузете обавезе. Стога се сви, покренемо са речи на дела: World Teachers Day је и данас! поручило је ових дана највеће светско еснафско удружење наставника - Интернационала образовања (ЕИ) која представља светски глас око 30 милиона наставника и других запослених у просвети, а удружених у 401 синдикат - чланицу ове организације у 172 земље и/или територије.

НОВИ ПРИЛОЗИ ЗА „The BIG Story“

На страницама нашег Информатора настављамо да објављујемо радове ученика приспеле на наградни конкурс НСПРВ, организован у склопу овогодишње Глобалне недеље акције, а који нису ушли у категорију награђених, али својим квалитетом заслужују да „угледају светло дана“. На тај начин уредништво Информатора на делу показује да цени напоре ученика и њихових ментора који су и овим радовима допринели да се Синдикат успешно укључи у глобалну наставничку акцију да квалитетно образовање буде доступно свим девојчицама и женама широм света.

(Насиџавак на сџр. 6)

У овом броју можете још читати:

СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ	стр. 3
ОтпремниНЕ	стр. 3
ПРВИ ЦИЉ: ОБРАЗОВАЊЕ ДЕВОЈЧИЦА И ЖЕНА	стр. 6
ПОСЛЕ ШТРАЈКА У ПРОСВЕТИ	стр. 7
ДРУГИ ОБРАЗОВНИ СИСТЕМИ	стр. 8
ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА	стр. 9
ЗАРАДЕ У РАСТУ, ИНФЛАЦИЈА У ПАДУ	стр. 9
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
СВАКИ ЧЕТВРТИ ПОСЛАНИК ВЕЗ СРЕДЊЕ ШКОЛЕ	стр. 12
НАУЧИЛИ ЈЕЗИК ЗА ТРИ САТА	стр. 12

PREČANSKI UČITELJI I KNJIŽEVNOST U SRBIJI XIX VEKA (III)

(Nastavak sa str. 1)

Nikolić Atanasije

Atanasije Nikolić (Bački Brestovac 18. januar 1803 - 28. jul 1882. Beograd) je bio prosvetni i književni radnik, profesor i prvi rektor Liceja. Bio je saradnik i poverljiva ličnost kneza Mihaila Obrenovića i Ilije Garašanića, a radio je i u policijskim i drugim državnim službama. Zaslužen je za uređivanje Beograda. Pisao je drame, poljoprivredne pouke, udžbenike, književne prikaze i dr; skupljao je narodne pripovetke. Kao prvi rektor Liceja u Kragujevcu počeo je sa radom 3. oktobra 1839. i predavao je matematiku na Liceju do kraja oktobra 1842. kada je došlo do smene dinastija na srpskom prestolu. Ima velike zasluge i za početke matematike u Srbiji. Atanasije Nikolić je napisao prve udžbenike iz matematike za Licej i to: „Algebra-ustrojena za upotrebljenje slišatelja filosofije u Liceumu Knjaževstva Srbije“, 149 strana, pojavila se 26. septembra 1839. „Elementarna geometrija-ustrojena za upotrebljenje slišatelja filosofije u Liceumu Knjaževstva Srbije“, izašla 1841. godine. Na njegov predlog Savindan je od 1840. u Srbiji ustanovljen kao školska slava. Redovni član Društva srpske slovesnosti postao je 27. maja 1842. a sekretar Društva bio je 1842/43.

U ovom tekstu još nekoliko reči i o njegovoj književnoj delatnosti. Prve podatke o tome nalazimo u Nikolićevoj autobiografiji. Drame je pisao uglavnom tokom letnjeg raspusta. Najpoznatije su: Ženidba cara Dušana (1840), Kraljević Marko i Arapin (1841) i Dragutin, kralj srbski (1844). Stanoje Stanojević je hvalio njegove drame, napominjući da su rado gledane po srpskim krajevima. On nabroja i druge Nikolićeve drame: Zidanje Ravanice (1861), Dragoljub, kralj srbski (1844), Zidanje Skadra na Bojani (1861) i Kraljević Marko i Vuča đeneral (1861). U duhu romantizma, Nikolić je sakupljao i narodne pripovetke. One su objavljene u tri zbirke (1842, 1843, 1855).

Jovan Deretić izdvojio je Nikolića iz grupe srpskih dramskih pisaca koji su stvarali „u senci Jovana St. Popovića“ tridesetih i četrdesetih godina XIX veka, mada je istakao da njegove istorijske drame, pisane u desetercu, nemaju veliku književnu vrednost.

U Katalogu retnih srpskih knjiga 1741-1941. navedena su još dva Nikoliće-va dela, koja su nastala pre njegovog dolaska u Srbiju: Serbskij slavuj (knj. I-II, Budim, 1827-1828) i Ljuba Milanova (Budim, 1830).

Petrović Dimitrije (Zlatojević Slavko)

Dimitrije Petrović (Novi Sad 1828- Sremski Karlovci 1856) bio je profesor, književnik i pisac privredne istorije. Njegovo književno ime je Slavko Zlatojević. Studirao je filozofiju u Pešti, Licej u Požunu (Bratislava), prirodne nauke i ekonomiju u Pragu. Kao učitelj radio je u Srbiji vrlo kratko – u Užicu, u avgustu i septembru 1849. godine. Prema Novaku Živkoviću, Srbija ga je privlačila kao „prečanina“, ali ga je brzo i razočarala: „Ne bilo prosto onima koji me poslaše za učitelja“ napisao je tada u dnevnik. Izgovarajući se slabim zdravljem i „oštrim podnebjem“, podneo je ostavku i vratio se u Beograd. U svom nedovršenom dnevniku pisao je o svom putovanju od Beograda do Užica i boravku u gradu na Đetinji. U Užicu je proširio svoju neobjavljenu zbirku pesama, dodajući joj pesme Milo za drago i Uzička uspomena. One su objavljene u njegovom pesničkom dnevniku tek 1892. godine u listu „Javor“. Ipak je požalio je što u Užicu nije duže ostao „radi proučavanja narodnog jezika“ - „Doznao sam da je svaki slepac koji veli Vuku da je izmišljotina južno narečje: eto ga po svom užičkom okružju“. Pesma „Uzička uspomena“ koja počinje sledećim stihovima: „*Oj Uziče gnijezdo ubavo/Puno smoka bijela somuna/ Tušta mesa i rujnoga vina/ Puno meda vinovoga slada/Puno krša i kamena ledna*“... u celini je posvećena Užicu.

Zlatojević je jedan od retnih sledbenika Branka Radičevića, a bili su i dobri prijatelji. Objavio je, pišući Vukovom azbukom, tri knjige: Glas srpske vile (1849), Kraljodvorski rukopis (1851) i Zlatijanstvo (1851). Slao je članke „Srpskim novinama“, „Napretku“ i „Pozorniku vojvodstva Srbije“. Dopisivao se s Vukom Karadžićem. Poslednji put je Vuku poslao pismo iz Praga 10. februara 1851. godine, u kome je napisao: „Ja se uzdam u vaše prijateljstvo, koje ste mi svakdar pokazivali“. Po oceni Svetislava Vulovića, Zlatojević je „ko pisac slab“, ali je „poznavao dosta dobro Narodne pesme“ i jezik mu je „bolji no u mnogih njegovih savremenika“.

Godine 1851. Zlatojević je preveo Kraljodvorski rukopis. Pre njegovog štampanja, oktobra 1850. godine, on je zamolio Njegoša za dozvolu da u prevod ubaci posvetu ovom velikom pesniku, koja bi glasila: „Svetli Gospodaru! Vaša dela u Vašem životu jesu svetla i po Srbe i po sve Slavene. Vaša svetla

dela učiniše da Vas svet visoko ceni i štuje. Vi, Svetli Gospodaru, Vašim delima koristite i slobodi i prosveti i sadašnjosti i budućnosti i Srpstva i svega Slavenstva!... Njegoš mu je zahvalio i prihvatio štampanje te posvete (1850).

Poslednje godine svog života Dimitrije Petrović je proveo kao profesor u Sremskim Karlovcima, gde je umro u noći između 12. i 13. decembra 1856. godine.

Stefanović Dimitrije

Dimitrije Stefanović bio je učitelj i pesnik Karadordevog i Miloševog doba. Učiteljsku službu je počeo u Smederevu 1820. godine, gde se ponovo vratio posle dve godine. Njega i njegovu porodicu izdržavao je bogataš Antonije Protić. Uzalud je tražio parohiju u Petki kod Požarevca, pa je, razočaran, napustio Srbiju i otišao u Novi Sad. Tamo je, osim što je radio u crkvi (đakon i kati-hizator), pisao i objavljivao pesme. Treba pomenuti i njegovu knjigu Slovo k roditeljem upominajušće vospitanije djeteti ot samih mladih nogeti.

Stefanović je u Bačini (kod Varvarina) pisao pesme, ode i pisma Vuku Karadžiću, knezu Milošu i svojim prijateljima Lazi Teodoroviću i Nikolaju Nikolajeviću. U prvom pismu, od 28. I 1821. godine, on je Karadžiću poslao svoje „stihotvorenje“ otečestvu i knezu Milošu. U drugom pismu (2. II 1821) uputio je knezu Milošu „Pohvalu“. Trećim pismom žalio se Karadžiću što mu ovaj ne odgovara. Četvrto i ostala pisma su slične sadržine. Sva ta pisma značajna su za poznavanje tadašnjih društvenih prilika u Srbiji.

Stojšić Aleksa

Aleksa Stojšić (Vukovar 1736-1850. Valjevo), ustanik i učitelj, ostavio je autobiografska kazivanja, koja su 1888. godine njegovi potomci objavili u „Javoru“. Naročito je značajan Stojšićev opis propasti Prvog srpskog ustanka: „Pošto su Turci već blizu došli, onda se prevoz prekine, a narod se za ruke, i žensko i muško, pak skoče u Savu. Koliko je hiljade duša ovako Sava proždrla. Ko nije video, ne može se opisati ondašnja pogibija Srba, a neki opet utekoše u šume.“

Teodorović Atanasije

Doktor Atanasije Teodorović (Ruma 1801-1842. Beograd), prvi profesor Liceja, bavio se i književnim radom. Tokom svog studiranja pisao je pesme za Davidovićeve „Novine srbske“. Pošto u Srbiji nije imao mnogo vremena za pisanje, objavio je manji broj pesama, uglavnom za školske priredbe. Saradivao je sa „Letopisom Matice srpske“. Objavio je i Istoriju Rusije 1836. godine u Beogradu. Tu istoriju, koja ima karakter udžbenika, posvetio je knezu Milošu.

Teodorović, kao istaknuti kulturni radnik, održavao je veze s mnogim književnicima i naučnicima (Vuk Karadžić, Dimitrije Tirol, Jovan Sterija Popović, Jovan Hadži Svetić, Dimitrije Davidović i dr.).

Tirol Dimitrije

Dimitrije Tirol (Čakovo 1793-1857. Temišvar) bio je privatni učitelj u kući Jevrema Obrenovića. Ostavio je svom narodu veliki broj književnih radova. Napisao je Povest krakovske princeze Vande (1813), koja nije štampana zbog malog broja pretplatnika. Najviše je objavljivao u Budimu i Beogradu: Pravlj-stvovatelna knjižica upotrebljenja radi srpske junosti (Budim 1818.), „Banatski almanah“ za 1827. godinu (Budim, 1828), Sila prijateljstva ili Don Žuan i Dona Teodora (Beograd 1835), „Mesecoslov“ za godine 1836, 1838. i 1842 (Beograd), „Uranija“ za 1837. i 1838, Kazivanje starih Trebešana i Arhiva sardara Mališe i kazivanje Boška Bučića Nikšića (Beograd, 1842). Pored toga, pisao je članke za Davidovićeve „Novine Srbske“, „Zabavnik“, „Srpski magazin“, i „Narodni srpski list“. Vodio je prepisku s Vukom Karadžićem, koja je bila raznovrsnog sadržaja (o objavljenim knjigama, događajima u Srbiji, sponzorstvu, udaljenim srpskim enklavama itd).

Pored navedenih trinaest učitelja, pomenućemo još nekoliko njihovih kolega koji su napisali poneki hvalospev, uglavnom knezu Milošu. Andrija N., rodnom iz Sremskih Karlovaca, tražeći učiteljski posao u svojoj molbi napisao je „hvalospev“ srpskom knezu (17. decembar 1818). Mihailo Vladislavljević, učitelj u penziji, posvetio je knezu Milošu knjigu stihova, u kojoj je opevao njegova slavna dela (20. mart 1827, Kragujevac). Mihailo Nikolić Resničanin poslao je knezu Milošu, velikom meceni srpske književnosti, čestitku za Novu Godinu s dve kraće pesme njemu posvećene (21. XII 1823). Dakle, i oni su bili predstavnici tzv. dinastičke poezije, koja je bila unosna, ali ne naročito kvalitetna.

Novogodišnju čestitku u stihovima poslao je učitelj Jovan Tucaković Jovanu i Josifu, deci svilajnačkog kneza Milosava Zdravkovića. A Konstantin Pavlović, beogradski učitelj, objavio je 28. novembra 1860. godine u Beogradu Dečji Sanovnij Zabavnik. Pretpostavlja se da su i drugi prečanski učitelji, bar oni obrazovaniji, pisali pesme, priče, hvalospeve, zdravice i druga književna dela.

КАКВИ ПАРТНЕРИ ТАКАВ И ДОГОВОР

На састанку релевантних синдиката у просвети: СрпС, СОС, УСПРС и ГС „Независност“ са председником Владе др Мирком Цветковићем и министром просвете и науке проф. др Жарком Обрадовићем у одржаном 19. јула у Влади Републике Србије, а узимајући у обзир договоре Владе са ММФ-ом и економске параметре које је лично презентовао премијер (и министар финансија), а поготово прилив средстава у буџет РС (који је у другом кварталу знатно неповољнији него у првом), договорена је динамика исплата заосталих обавеза уговорених Протоколом (од 4. фебруара о.г.) и Споразумом од (1. априла о.г.). Састанку су у име СрпС-а присуствовали Хаши Здравко М. Ковач генерални секретар и Слободан Брајковић председник Републичког одбора.

Договорено је да ће исплата, обавеза према запосленима у просвети, уследити непосредно после ребаланса буџета који се очекује у септембру ове године, а по следећој динамици:

- Исплата заосталих отпремнина приликом одласка у пензију за просветарске пензионере из Војводине до краја септембра 2011. године;
- Исплата јубиларних награда за 2009. и 2010. годину је померен, такође због ребаланса буџета, за крај септембра 2011. године. Исплата јубиларних награда за 2011. годину биће извршена до краја календарске године;
- Повећање плата које је предвиђено у октобру биће у износу процента шестомесечне инфлације и 1/2 БДП из претходне године.

Такође је договорено да се приликом утврђивања буџета за следећу годину предвиди финансирање ових обавеза, као и свих других обавеза утврђених у ПКУ за запослене у образовању, а нарочито да се дефинише питање отпремнина за војвођанске пензионисане раднике у просвети.

Састанку у Влади претходно је састанак радне групе у вези постизања коначног договора о усвајању измена и допуна ПКУ за основне и средње школе и домове ученика. Том састанку били су присутни представници Министарства просвете и науке и представници сва четири синдиката. На поменутом састанку разматран је и усвојен пречишћен текст предлога ПКУ практично неиз-

мењен и после примедби министарства финансија и рада. У овом Уговору, који је неспорно у интересу запослених, је побољшан институт преузимања запослених који су остали без норме часова, уведен је прекоревмени рад до 5 радних дана месечно (до сада се није уопште плаћао), прецизније су уређени критеријуми приликом бодовања радника за чијим радом делимично или у целости престаје потреба, као и низ других побољшања и прецизније уређене неке досадашње одредбе.

Посебно је значајно што је за запослене поново омогућен прекоревмени рад и поново утврђена обавеза послодавца да плаћа прекоревмени рад, који може износити до 6 часова недељно односно до 30% норме наставника. Стога чули (можда и не) да су се на самом почетку састанка сви синдикати осим НСПРВ и Синдиката образовања Србије, изјаснили да неће да потпишу ПКУ, наводећи између да нису прихваћени сви захтеви као што је: 100% боловање за труднице и за остале запослене, одредбе о неуношењу кршења Устава РС и међународних конвенција у ПКУ, неприхватање послодавца да исплати запосленом јубиларне награде сваких 5 година (закључно са 40 година стажа осигурања) и сл. Тек након захтева ген. секретара НСПРВ проф Хаши Здравка М. Ковача да изузме своје мишљење о таквом ставу и након што је Ковач затражио да се записнички сви присутни синдикати изјасне ко је тај ко не жели да се поново, након две године, прекоревмени рад плаћа и пристанка представника министарства да повуче нови чл. 55. ПКУ (остаје решење из још увек важећег ПКУ о 12% за председнике синдикалних организација потписника ПКУ) договорено је да се такав предлог упуту Влади на давање сагласности за потписивање Уговора. У међувремену се влада позитивно изјаснила о последњој верзији ПКУ и тиме натерала да се јасно одреде синдикати ко жели, а ко уствари не жели да се ПКУ потпише. Што се тиче одредби о „технолошким“ вишковима оне се неће примењивати у току утврђивања овогодишње Листе за преузимање јер су школе у том тренутку већ поодмакле у том послу, а неке су тај посао и окончале.

Нажалост, опет морамо констатовати жалосну истину да „штрајкачи“ нису извукли никакву поуку из претходног бесмисленог штрајка који није донео ништа позитивно ни штрајкачима, а

ни запосленима, већ је, шта више, смањило готово сва права из Протокола од 4. фебруара, а децу и родитеље и оне који су желели да нормално раде изложио беспотребном малтретирању. Они опет, у њима знамом маниру, тај свој пораз опет проглашавају победом, а оне који су били рационални и знали „засвирати и за појас заденути“ за издајнике. Ипак, не пада им на памет нити више и ни не помињу свој крвни захтев о повишицама од 25%, а не пада им на памет ни да потпишу ПКУ иако је то био један од кључних штрајкачких захтева у току наставак штрајка од 7. фебруара до 1. априла. Очигледно је да се тактика забуњивача која годинама користе не мења - учествују у преговорима са максималистичким захтевима (за које и сами знају да не могу испунити), а када се исти, очекивано, не прихвате од стране министарства и Владе, одбијају да било шта потпишу, пуште да то уради неки други синдикат(и) (који има(ју) одговорнији однос према својим члановима и другим запосленима), јер ће се то, наравно, односити и на њихове чланове и одмах после тога потписнике нападну као издајнике интереса чланова синдиката и струке. Исто се, најжалост поновило и сада. Ипак, док смо чекали одговор из Владе и процењивали „ко је вера, а ко невера“, изгледа да су „задували неки нови ветрови“ па су и забуњивачи овај пут и поред најаве да неће, потписали ПКУ који је претходно прихватила и влада Србије. Очигледно да нису имали храбрости да на себе да прихвате одговорност да запослени буду у прилици да им (због новог „крвног закона“) директори распореде до трећине педагошке норме више, а због непотписивања ПКУ тај посао и не плате.

Било како било, наш је синдикат на овај начин још једном изборио велику победу, а потписивањем ПКУ анулирао несрећно законско решење за које су управо били „заслужни“ преговарачи из УСПРС и по којем су запослени обављали прекоревмени рад, а који им није био плаћен. При томе су разјашњени сви неспоразуми око тога шта је прекоревмени, шта прекоревмени, а шта замески рад и што је најважније тај рад ће убудуће бити и плаћен. Додуше, у ПКУ је (за сад) остао и неизмењен фамозни чл. 55. ПКУ и вероватно и он „преломно“ да и Унија, уосталом као и друга три синдиката стави потпис на ПКУ.

ОТПРЕМНИНЕ

Поштовани господине Ковач,

Повереница за заштиту равноправности примила је Вашу притужбу од 16. јуна 2011. године, поднету у име Независног синдиката просветних радника Војводине, у којој наводите да се просветним радницима који су били запослени у образовним установама чије је седиште на територији АП Војводине, приликом одласка у пензију не исплаћују отпремнине почев од 1. јануара 2010. године, док се просветним радницима са територије централне Србије, отпремнине приликом одласка у пензију редовно исплаћују. У притужби сте јасно и хронолошким редом изнели чињенице и правне прописе, због којих је дошло до проблема са исплатом отпремнина просветним радницима на територији Војводине. Надаље, у притужби наводите да сте се у циљу решења насталог проблема обраћали надлежним органима (Влади АП Војводине, која се обратила Влади РС у циљу обезбеђења средстава у Републичком буџету), као и Заштитнику грађана, али до дана подношења притужбе проблем није решен. Проблем у исплати је настао, како наводите, ступањем на снагу Закона о основама система образовања у септембру 2009. године, који је на другачији начин регулисао надлежности држав-

них органа на републичком и покрајинском нивоу. Овим законом, као и подзаконским актима за његово извршење, обавеза исплате отпремнина пада на терет Републичког буџета, а по раније важећим прописима се та обавеза измиривала из буџетских средстава АП Војводине. Сматрате да је основна дискриминације – место становања, односно седиште школе у којима су пензионисани просветни радници били запослени.

Као што вероватно знате, Повереник за заштиту равноправности је независни државни орган који има овлашћење да поступа у свим случајевима када је начело једнакости повређено, односно када је прекршена општа забрана дискриминације.

Акт дискриминације означава свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом

стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу и чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.

Дакле, да би било која одредба Закона о забрани дискриминације могла да се примени, потребно је да је акт о дискриминацији заснован на личном својству. Непостојање основа дискриминације (личног својства) не значи да нема повреде права, већ само да та повреда није дискриминација и самим тим није у надлежности овог државног органа.

Сагласно томе, не упуштајући се у даљу оцену Ваших твђења, слободна сам да закључим да према чињеницама које сте навели у овом случају није дошло до прављења разлике или неједнаког поступања по било ком личном својству просветних радника који су били запослени у образовним установама на територији АП Војводине. Због тога у конкретном случају нема повреде права у смислу Закона о забрани дискриминације.

ПОМОЋНИЦА ПОВЕРЕНИЦЕ ЗА
ЗАШТИТУ РАВНОПРАВНОСТИ
Косана Бекер

GODIŠNJI ODMOR

(Nastavak sa str. 1)

Godišnji odmor je plaćeni odmor zaposlenog koji traje određeni broj dana u kalendarskoj godini. Pravo na godišnji odmor predstavlja jedno od najvažnijih prava zaposlenih (zbog čega je i Ustavom garantovano). Godišnji odmor je plaćeni odmor, pošto zaposlenom pripada naknada zarade za vreme njegovog korišćenja.

Pravo na godišnji odmor imaju svi zaposleni nezavisno od oblika radnog odnosa koji su zasnovali kod poslodavca. Na postojanje ovog prava bez uticaja je i režim radnog vremena u kome rade zaposleni. Godišnji odmor ima funkciju relaksacije zaposlenog i pripreme za njegovo dalje radno angažovanje.

Korišćenje prava na godišnji odmor vrši se kod poslodavca kod koga je i stečeno. S obzirom na to, ako je zaposleni iskoristio ceo godišnji odmor kod ranijeg poslodavca, ne može ga koristiti i kod novog poslodavca u istoj kalendarskoj godini. Kada su ispunjene odgovarajuće zakonske pretpostavke, kod novog poslodavca se može koristiti srazmerni, ali i puni godišnji odmor.

Sticanje prava na godišnji odmor

Zaposleni koji prvi put zasniva radni odnos ili ima prekid radnog odnosa duži od 30 radnih dana stiče pravo da koristi godišnji odmor posle šest meseci neprekidnog rada (član 68. stav 2. Zakona o radu). Prema tome, uslov za sticanje prava na godišnji odmor je da je zaposleni proveo na radu pola godine neprekidnog rada i da, uz to, nema prekid radnog odnosa u trajanju dužem od navedenog broja radnih dana. Pod neprekidnim radom smatra se i vreme privremene sprečenosti za rad u smislu propisa o zdravstvenom osiguranju i odsustva sa rada uz naknadu zarade.

Da bi se onemogućile zloupotrebe godišnjeg odmora, odredbom stava 4. pomenute zakonske norme propisano je da se zaposleni ne može odreći prava na godišnji odmor. Iz istog razloga zaposlenom se ne može ni uskratiti korišćenje ovog prava (ukoliko bi do toga došlo, zaposleni može zahtevati naknadu štete od poslodavca).

Dužina godišnjeg odmora

Prema odredbi člana 69. stav 1. Zakona o radu, u svakoj kalendarskoj godini zaposleni ima pravo na godišnji odmor u trajanju utvrđenom opštim aktom i ugovorom o radu, a najmanje 20 radnih dana. Zakon, dakle, utvrđuje minimalnu dužinu godišnjeg odmora (20 radnih dana), ali ne i njegovo maksimalno trajanje (što prepušta opštem aktu poslodavca i ugovoru o radu).

Dužina godišnjeg odmora određuje se brojem radnih dana koje će zaposleni, uz naknadu zarade, provesti na ovom odmoru. U vezi s tim, pod radnim danima se podrazumevaju oni dani u kojima zaposleni ima zakonsku obavezu da radi (ukoliko se ne nalazi na godišnjem odmoru).

Odredbom stava 2. napred pomenute zakonske norme, predviđeno je da se dužina godišnjeg odmora utvrđuje tako št se zakonski minimum od 20 radnih dana uvećava po osnovu doprinosa na radu, uslova rada, radnog iskustva, stručne spreme zaposlenog i drugih kriterijuma utvrđenih opštim aktom ili ugovorom o radu. To je puni godišnji odmor zaposlenog koji mu pripada za svaku kalendarsku godinu.

Pri utvrđivanju dužine godišnjeg odmora radna nedelja se računa kao pet radnih dana. U dane godišnjeg odmora ne računavaju se: 1) praznici koji su neradni dani u skladu sa zakonom; 2) odsustvo sa rada uz naknadu zarade i 3) privremena sprečenost za rad u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju.

Može se desiti da kod zaposlenog, za vreme korišćenja njegovog godišnjeg odmora, nastupi privremena sprečenost za rad u smislu propisa o zdravstvenom osiguranju. U takvom slučaju zaposleni ima pravo da po isteku privremene sprečenosti za rad nastavi korišćenje godišnjeg odmora.

Ukoliko zaposlenom prestane radni odnos, poslodavac je dužan da mu izda potvrdu o iskorišćenom broju dana godišnjeg odmora. Ovakav zaposleni, ako je kod tog poslodavca koristio srazmerni deo godišnjeg odmora, a zasnovao je ponovo radni odnos, moći će kod novog poslodavca u istoj kalendarskoj godini, a u zavisnosti od dužine rada kod njega, da stekne pravo na određeni broj dana godišnjeg odmora.

Srazmerni deo godišnjeg odmora

Kada zaposleni nije stekao uslove za korišćenje punog godišnjeg odmora, on može imati pravo na njegov srazmerni deo ako su za to ispunjene određene zakonske pretpostavke. Srazmerni deo godišnjeg odmora utvrđen je odredbom člana 72. Zakona o radu. Saglasno ovoj zakonskoj odredbi, zaposleni ima pravo na dvanaestinu godišnjeg odmora za mesec dana rada u kalendarskoj godini: 1) ako u kalendarskoj godini u kojoj je prvi put zasnovao radni odnos nema šest meseci neprekidnog rada i 2) ako u kalendarskoj godini nije stekao pravo na godišnji odmor zbog prekida radnog odnosa dužeg od 30 radnih dana.

Srazmerni deo godišnjeg odmora određuje se u zavisnosti od dužine punog godišnjeg odmora i vremena koje je zaposleni proveo na radu u toku kalendarske godine. S obzirom na to, puni godišnji odmor, na koji bi zaposleni imao pravo da je radio u celoj kalendarskoj godini, odnosno da nije imao prekid rada duži od broja radnih dana predviđenog zakonom, smanjuje se za jednu dvanaestinu za svaki mesec dana kraćeg rada.

Korišćenje godišnjeg odmora u delovima

Godišnji odmor može da se koristi odjednom ili u dva dela. Korišćenje godišnjeg odmora u prvom slučaju vrši se tako što se on iskorišćava jednokratno u ukupnoj dužini njegovog trajanja tokom kalendarske godine na koju se odnosi (ovakav slučaj obuhvata i korišćenje godišnjeg odmora koji je započet u toku godine za koju je određen i bez prekida nastavljen i okončan u narednoj godini). U drugom slučaju, kada se godišnji odmor koristi u delovima, prvi deo se koristi u trajanju od najmanje tri radne nedelje u toku kalendarske godine, a drugi deo najkasnije do 30. juna naredne godine. O tome da li će godišnji odmor koristiti odjednom ili u delovima odlučuje sam zaposleni. Međutim, vreme korišćenja godišnjeg odmora ne zavisi samo od zaposlenog, već i od poslodavca. Inače, mogućnost korišćenja godišnjeg odmora u dva dela odnosi se i na puni i na srazmerni godišnji odmor. Ako zaposleni nije iskoristio prvi deo godišnjeg odmora u tekućoj godini, nema pravo ni na korišćenje drugog dela ovog odmora u narednoj godini.

Treba posebno istaći i pravilo iz člana 73. stav 3. Zakona o radu. Prema tom pravilu, zaposleni koji je ispunio zakonski uslov za sticanje prava na korišćenje godišnjeg odmora, a nije u celini ili delimično iskoristio godišnji odmor u kalendarskoj godini zbog odsustva sa rada radi korišćenja porodiljskog odsustva, odsustva sa rada radi nege deteta i posebne nege deteta – ima pravo da taj odmor iskoristi do 30. juna naredne godine. Ovo pravo može koristiti samo zaposleni koji je stekao pravo na puni godišnji odmor.

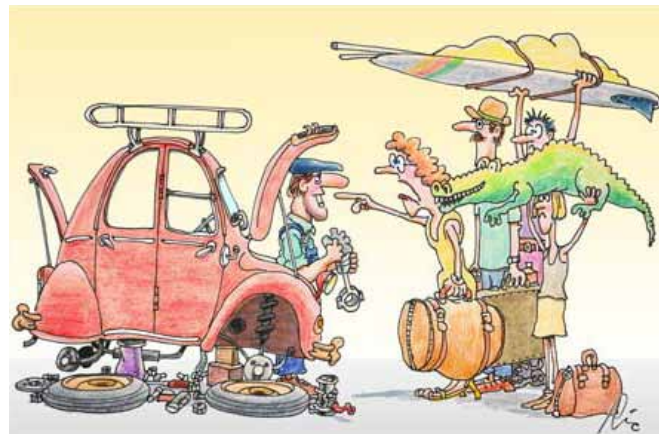
Raspored korišćenja godišnjeg odmora

O vremenu korišćenja godišnjeg odmora zaposlenog odlučuje poslodavac, u zavisnosti od potreba posla. Ovo odlučivanje vrši se uz prethodnu konsultaciju zaposlenog. Zbog svega ovoga, poslodavac treba da donese plan (raspored) korišćenja godišnjeg odmora zaposlenih. Navedeni plan treba da sadrži naročito: 1) imena zaposlenih koji imaju pravo na korišćenje godišnjeg odmora ili će to pravo steći u kalendarskoj godini; 2) dužinu godišnjeg odmora i 3) vreme njegovog korišćenja. Pri donošenju plana korišćenja godišnjeg odmora poslodavac će prvenstveno voditi računa o potrebama posla, odnosno procesa rada, ali je poželjno da, koliko god je to moguće, uzme u obzir i želje zaposlenih. Rešenje o korišćenju godišnjeg odmora zaposlenom poslodavac je dužan da dostavi najkasnije 15 dana pre datuma određenog za početak korišćenja godišnjeg odmora. Ova obaveza poslodavca predviđena je odredbom člana 75. stav 2. Zakona o radu. Ako poslodavac ne dostavi zaposlenom rešenje o korišćenju godišnjeg odmora, smatra se da mu je uskratio pravo na godišnji odmor.

Poslodavac može da izmeni vreme određeno za korišćenje godišnjeg odmora zaposlenog. On to može učiniti samo u slučaju kada to zahtevaju potrebe posla, najkasnije pet radnih dana pre dana određenog za početak korišćenja godišnjeg odmora. Kada do toga dođe, poslodavac istovremeno ili naknadno određuje drugo vreme kada će zaposleni koristiti svoj godišnji odmor.

Naknada štete za neiskorišćeni godišnji odmor

Kako je već napomenuto, zaposlenom ne može biti uskraćeno korišćenje godišnjeg odmora, jer ovo pravo spada u njegova neotuđiva prava. Ako se, ipak, desi da krivicom poslodavca zaposleni ne iskoristi svoj godišnji odmor, ima pravo na naknadu štete u visini prosečne zarade u prethodna tri meseca, utvrđene opštim aktom i ugovorom o radu. Naravno, zaposlenom pripada i zarada za rad koju je ostvario u vreme kada je trebalo da koristi godišnji odmor, tj. da ne radi. Ukoliko godišnji odmor nije korišćen krivicom zaposlenog, nema ni pravno osnova za naknadu štete.

PISMO PRIJATELJA

(Nastavak sa str. 1)

Uvažene dame i gospodo,

Ceneći poverenje i ugled koji je Kompanija Wiener Städtische osiguranje Viena Insurance Group stekla kroz 185 godina postojanja i rada, zahvaljujući pre svega svojim saradnicima i klijentima na tržištu Srbije, želimo da Vam i na ovakav način – kroz prostor u Vašem Informatoru približimo sve bitne informacije, činjenice i novine o našim produktima i našem poslovanju.

Članovi Vašeg Sindikata su po najpovoljnijim uslovima osigurani kod naše Kompanije od posledica nastanka nesrećnog slučaja.

Osigurani rizici su:

1. nezgoda – povreda, osiguraniku se isplaćuje po tablici invaliditeta do 200.000,00 dinara,
2. smrt usled nezgode – porodici se isplaćuje 100.000,00 dinara,
3. smrt usled bilo kakve bolesti, porodici se isplaćuje 50.000,00 dinara.

Kroz ovaj PROSTOR želimo pre svega dvosmernu komunikaciju.

Omogućite i obezbedite sebi i svojoj porodici dostojanstvenu i sigurnu deviznu penziju kroz naš elitni, i najprodavaniji produkt životno osiguranje.

Životno osiguranje je brend naše Kompanije, gde imate mogućnost da uz SIGURNU ŠTEDNU obezbedite sebi i dodatni iznos za slučaj neželjene životne situacije – nastanka teže bolesti ili potrebe za tuđom negom i pomoći. Sami birate svotu koju želite da vam se isplati za ozdravljenje, a osnovni program devizne štednje se ne prekida.

Što se tiče sigurnosti i poslovnosti Wiener Städtische osiguranje je pripisalo najveću dobit svojim osiguranicima do sada. Osim što je ovaj iznos veoma visoko reprezentativan za ukupno domaće tržište životnog osiguranja, to je i najveća dobit koju je Wiener Städtische osiguranje dodelilo do sada. „Ponosni smo na rezultat koji smo ostvarili uprkos poslovnim izazovima koje je donela prethodna godina, i na činjenicu da smo našim osiguranicima pripisali do sada rekordnu dobit. Naši klijenti su se uverili u direktnu korist od sigurnog ulaganja.“ – izjavio je, tom prilikom Branko Krstonošić, predsednik Upravnog odbora.

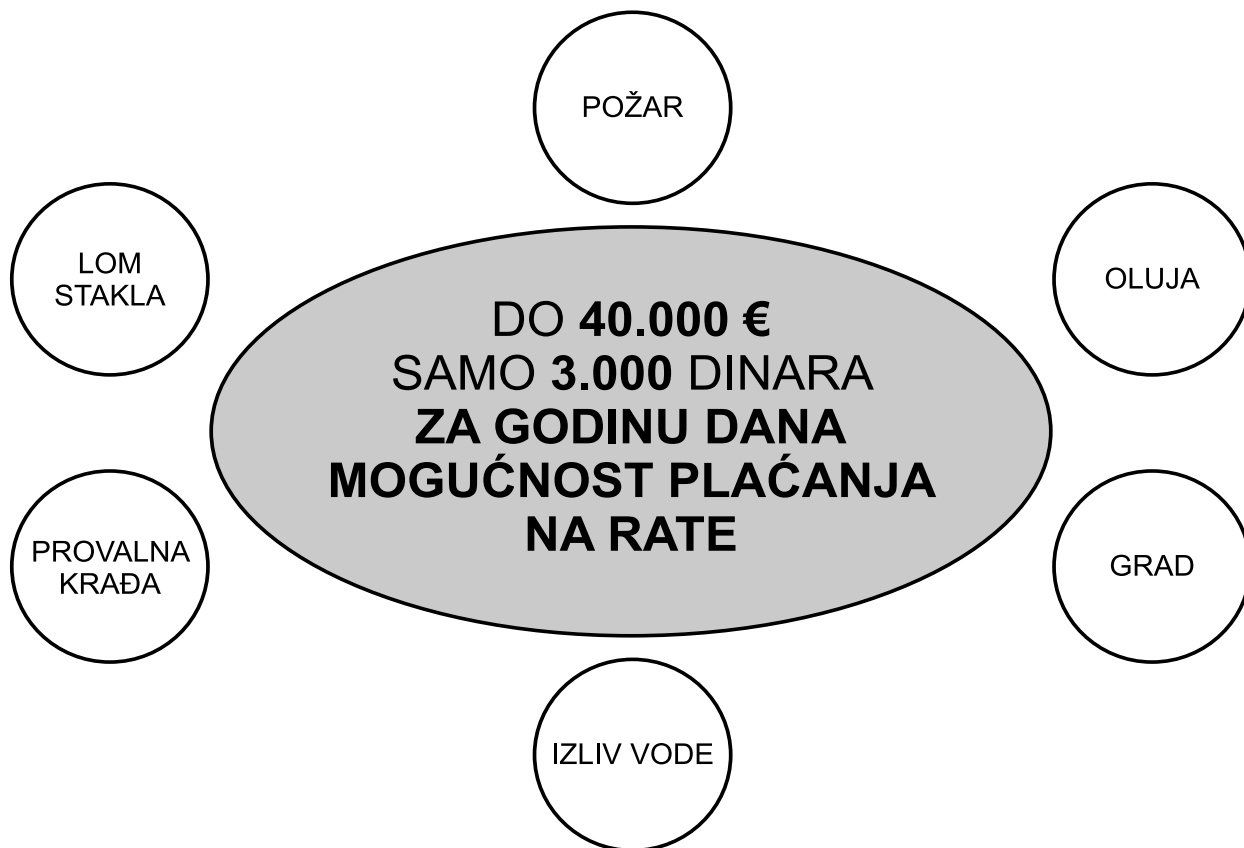
Kontaktirajte nas – uz punu diskreciju na tel. 025/433-790, faks 025/433-790, mobilni tel 060/1006138 ili e-mail b.bekvalac@wiener.co.rs

Postavite pitanja, zahteve, konsultacije,... a mi ćemo sačiniti i predložiti za Vas i Vašu porodicu:

- osiguranje života (već od 25 € mesečno...),
- osiguranje i zaštitu Vaše kuće (požar, oluja, nevreme, izlivanje vode, poplave i bujice, ...),
- najpovoljniju kasko ponudu za Vaš automobil,
- najpovoljnije putno osiguranje za Vaš godišnji odmor...

Zahvaljujemo Vam na dosadašnjoj saradnji i želimo Vam uspešnu novu školsku godinu.

Wiener Städtische

POTPUNA ZAŠTITA VAŠE KUĆE...

VAŠE IMOVINE...

VAŠIH UKUĆANA...

NASTALU ŠTETU PO DOGOVORU SA VAMA ISPLAĆUJEMO NA VAŠ TEKUĆI RAČUN.

Kompanija Wiener Städtische osiguranje je pokrenula AKCIJU pod nazivom MOJ DOM JE MOJA SIGURNOST. Smatramo da je u svim vremenima najbitnije živeti zaštićeno i sačuvati dostojanstvo. Paket osiguranja podrazumeva zaštitu Vaše imovine od niza rizika, do kojih ako dođe nastalu štetu na objektima i vašim stvarima rešavamo na vrlo efikasan način.

Sve potrebne informacije možete ostvariti u Somboru.

EKSPOZITURA SOMBOR, STAPARSKI PUT 6,
25000 SOMBOR, TEL. 025/433-790,
wso.sombor@wiener.co.rs

PRVI CILJ: OBRAZOVANJE DEVOJAKA I ŽENA

Education for Woman & Girls Now!

(Nastavak sa str. 1)

Da škola postane bezbedno mesto

Seme ljudskosti, rukom današnjice, bi bačeno u ključalu vodu. Pregršt mehura izranjalo je na površinu jasnu poruku bespomoćja. Poslednji krik sablasno se sudari s ivicama kazana i utihnu zvonki glas humanosti. U ljudskim glavama, dobro, poprimi obličje zla, pa i tuga poteče i dečjim, svetlo modrim venama...

Ili jednostavno: spustimo trulu jabuku u kotaricu s rumenim, mirišljavim i zdravim plodovima, sve će jabuke postati trule. To je zakon utkan u izvor života, upleten u svaki talas... u sve puteve i načine življenja...

Poimam postojanje sveta polu detinjom, đlačkom svešču. Kad prostrani hodnici dobiju čeljusti neprijatelj, sklopim oči, poštedena tuđih pogleda u kutku zabitom... Ištem od Gospoda, neba i srebrnog mesečevog zanesenog osmeha...duge što širi krila hrlivši od skute horizontu... tražim...samo jedno...samo mirnu luku, da urami sazvežđe đlačkog doba, okači na zid toplih sećanja... Zamrla je i tolerancija. I kriza nemilosrdnim mačem reže niti ispredene između slabih tačaka ljudske duše...polako, ali sigurno... ali... Zar je osmeh ograničen paprenom cenom? Pitam se, da li bi reč Božja, istinska, ponikla iz svrhe postojanja, obuzdala razularenu čeljad? Bezbednost u školi? Čudo? Da li je moguće? Da li verujemo u čuda samo onda kada urođenu pohlepu prene iz sna glad za novcem? Lepa reč...vera u srcu, ponesena iz ognjišta porodice na put do škole, kroz školu, kroz život. Budenje gluvonome svesti o trenutku u kome gurkanje na stepenicama nerado dobija crn ogrtač ovenčan oreolom tragedije. Birane reči, oštrije mere... Pre svega, dar roditelja. Poklone li oni svom porodu pravi putokaz, sledeći ga, čuvaće spokoj kud god se zadesili... A možda se u učeničkoj duši kriju planine prašine ispod čijeg podnožja su prozori...mnogo je tu proliveno gorčine...mnogo noći s vlažnim jastucima...i dotakne li ko kvaku, zaškripe li šarke, lavina nasilja razoriće sve.

Pružimo nesebičnu iskrnu prijateljskog zagrljaja. Pokucajmo na vrata jednog novog, rumenog jutra. Otvoriće se ako istinski želimo ući. Na licu iskriće mu se osmeh dobrodošlice.

Aleksandra Stakić II,
Gimnazija i ekonomska škola „J. J. Zmaj“, Odžaci

Pobedila sam...

Mnogo sam razmišljala kako da odgovorim na ovako zahtevnu temu, posto sam i sama devojčica koja se bori da dobije šansu u životu. Odlučila sam da ispričam priču žene koju sam nedavno upoznala. Ispričaću je kao svoju sopstvenu priču. Ima li razloga za to? Ima. Želim da pobedim...

Ovako počinje moja priča.

Rođena sam u siromašnoj porodici kao peto dete. Imam tri brata i sestru. Moji roditelji radili su teško i naporno da bi iškolovali svoju braću i da bi ih izveli na put. Moj otac je imao samo osam razreda osnovne škole i radio je kao komunalac, a majka je bila domaćica koja nije imala škole. Moja braća su kretala u školu jedan za drugim, a uspevali su, čak, i studije da završe. Bili su dobri, prosečni ljudi koji zarađuju da bi prehranili svoje porodice. Moj otac je zato bio veoma ponosan na svoje sinove. Ali njegov odnos prema ženskom polu bio je veoma čudan. Mojoj sestri nije ni dozvolio da krene u školu. Stalno je govorio: „Šta će njjoj škola? Ona će se uskoro udati i otići će odavde“.

Kada je stigao moj red da pođem u školu bojala sam se da će mi otac zabraniti da idem u školu kao i mojoj sestri. Tako je i bilo. Protivio se da krenem u školu. Nije želeo i nije hteo da shvati da je škola važna i za žensku decu. Moja majka je to veoma dobro razumela i pošlo joj je za rukom da nagovori oca da mi dozvoli da pohađam školu, makar, samo, osam razreda škole. Posle dužeg odupiranja je prihvatio predlog.

Tiho su prolazili moji školski dani, Bila sam odličan učenik. Imala sam sve petice. Taj uspeh nije nešto posebno zainteresovao mog oca. Nije mi pružio ni-

kakvu podršku niti je iskazivao bilo kakvu saosećajnost. Nije sa mnom podelio ni jedan trenutak moje radosti zbog uspeha koji sam postizala u školi. Za njega je to bilo bespotrebno trošenje vremena za žensko dete koje treba da se uda i postane domaćica.

Nekako pri kraju osmog razreda sa skrivenom željom da nastavim dalje školovanje dogodio se nemili događaj. Jedne obične, sasvim obične, večeri u moju sobu je ušla moja majka. Pomilovala me je po kosi i nežno mi je rekla: „Dušo moja, ja bih volela da ti nastaviš dalje školovanje, da proživiš život, dotakneš oblake, budeš svoj čovek, da ne zavisiš od drugih“. Uzdahnula je i pogledala me je, nekako, dubokim pogledom. Iza toga nije više ni jednu reč progovorila. Onako tiho, kako je ušla, tako je i napustila sobu. Stalno sam razmišljala o njenim rečima i pitala sam se šta je time htela da mi kaže. Nije proteklo ni mesec dana od te večeri, a ona je preminula. Poslednje reči koje mi je uputila bile su: „Zapamti šta sam ti rekla.“

Tugovala sam, ali sam bila odlučna da njene reči sprovedem u delo. Sela sam, jedno veče, da popričam sa ocem o mom daljem školovanju. Međutim, nisam naišla ni na kakvo razumevanje. Shvatila sam da dalje moram, bez ićije podrške, sasvim sama. Našla sam sebi posao, ali sam upisala i srednju medicinsku školu. U školu sam išla pre podne, a na posao po podne. Iskreno, nisu me mnogo razumeli ni profesori. Nije me to obeshrabrivalo jer sam znala da su mnoge žene širom sveta obespravljene, da se za svoju ravnopravnost nisu izborile i da će još mnogo truda i napora morati da ulože da ostvare željeni cilj.

Nisam mogla da se pomirim sa činjenicom da su žene često zapostavljane, zlostavljane i omalovažavane. Sama pomisao na to da su mnoge žene završile školu, a da ne mogu da se zaposle, da imaju normalnu platu kao i muškarci, da nemaju ista prava kao i oni, plašila me je. Bez obzira na sva ta razmišljanja morala sam dalje. Strahovi i strepnje su ostali, ali ja nisam odustajala. Oslonila sam se na samu sebe. Uzdignute glave išla sam dalje, dalje i dalje...Uspela sam da završim medicinsku školu i da se zaposlim. To je bio početak izazova koji sam prihvatila kao potrebu da se izborim za ravnopravni položaj i pravičniji odnos prema meni, i kao čoveku i kao ženi. Dugo sam razmišljala, a onda sam donela najvažniju odluku u svom životu. Upisala sam studije medicine. Nisam se bazirala na predrasude i omalovažavanja koja su bila upućena na „moju adresu“. Postala sam jača, snažnija, odvažnija i odlučnija u svakom narednom koraku koji sam preduzela.

Pobedila sam.

Izborila sam se za svoje mesto i u ličnom životu i u društvu. Ali, često pomislim na to, koliko je još takvih devojčica kao što sam ja bila. Ne stidim se svoje prošlosti i načina na koji sam se izborila da ostvarim ono što sam zamislila. Kada god se suočim sa sličnim problemom ne propuštam priliku da ispričam svoju priču i svaki put je završavam sa osmehom na usnama i rečima POBEDILA SAM. Svaka devojčica može da postane pobednik.

Nemojte odustati! Vaše je znanje najjače oružje u borbi protiv predrasuda. Iskoristite ga. Pobedite! Ja sam pobedila...

Kosić Marina II-5,
Hemijsko-medicinska škola, Vršac

Ukinite školarine koje sprečavaju devojčice da nastave školovanje

Svi mi imamo neke snove i ceo naš život teži ka tome da ih ostvarimo. Ali nažalost, mnogi ljudi odustaju od svojih snova, a češće su to žene. Savremeni ljudi su žrtve novca. Tim malim komadom papira može se kupiti sve na svetu. Ali nemaju svi novca. Naše samohrane majke žive u polusrušenim kućama, domovima i sigurnim kućama. Mislite da one imaju novca? One i njihove ćerke prinudene su da rade teške poslove da bi preživele, a i to malo novca koji teško zarade nije dovoljno da pokrije osnovne troškove. Ali što je najgore, te devojčice se odriču prijateljstva, detinjstva i školovanja, zato što su školarine prevelike. One su svesne da će bez škole teško naći posao, ali školarine, knjige i sveske koštaju previše. Kada bi se troškovi smanjili više devojčica bi se školovalo. Konačno bi mogle da pokažu svoje talente i znanje. Ne bi lako odustajale od snova i težnji. Ne bi cele dane i noći provodile radeći i njihove ruke ne bi krvarile od žuljeva. Njihov život bi bio srećniji i lepši. Tek sada shvatam koliko sam srećna što se školujem i sada se pomalo ljutim na decu koja kažu da bi volela da ne idu u školu. Oni nisu svesni koliko su dobro prošli u životu. Da su prošli kao one devojčice, možda bi to više cenile. Ja znam da mi možemo da uradimo nešto po tom pitanju i znam da bi nam one bile doživotno zahvalne. Znam da bi to cenile. I zar vas ne unesuće kad učinite dobro delo, kad pomognete nekome? Verujte mi i pokušajte i videćete da se sav taj trud isplati! Svaka žena želi da se školuje, da bude slobodna i srećna i da ostvari svoje snove, a uz malo naše pomoći i njihove želje mogu se ostvariti.

Jana Kudus VII-a,
OŠ „Ivo Lola Ribar“, Sombor
Nastavnik Čule Svetlana

ПОСЛЕ ШТРАЈКА У ПРОСВЕТИ!

Увек треба имати лични став: "демократија и слобода на Југу Србије су још мисаоне именице"

Пише: *Мирослав Б. Младеновић Мирац**

Ово је страшно што ћу саопштити. Са 40. година рада у настави математике на село по „казни“ због критичког мишљења; ништа ме није толико ИЗБАЦИЛО ИЗ РАВНОТЕЖЕ као сазнање; до кога сам дошао на лицу места у учионици ученика од петог до осмог разреда у сопственој сеоској основној школи - ВЕЋИНУ ученика не занима ни школа ни знање, једино ОЦЕНЕ. Не бирају се средства да се дође до њих, па се зато годинама у Србији купују: оцене, дипломе и у основним и средњим школама и на факултетима-до титуле доктора наука. Ово је сурова стварност, која ме БОЈИ од било чега.

МА КАКВЕ ПЛАТЕ. Неко ко је читав живот посветио школи и деци, онда одједном му се сруши свет и смисао рада и чак живота; када неморал, примитивизам- живот лагодан са стеченим новцем преко криминала и позицијом власти; може да купи и све што деца пожели. ЗАТО ГОСПОДО најгоре је што овај ЗАЛУЂЕНИ свет (читај слуђен)- било полуписамен или са факултетским дипломама, на државним функцијама не схвата какве ће бити последице урушавањем система школства и деградације просветних радника као ВАСПИТАЧА младих генерација на моралу и животу на нормалној основи рада и части.

У коментарима сам износио лоше услове рада, а сада САМОВОЉУ родитеља (моћ новца и власти) могу да Вам напакосте(снимају се видео тон и камером- па се то или ставља на фејзбук или на ЈУТУБЕ. Мени су покушали да деградирају и омаловаже због писња коментара, па онада се на час „слободно разговара“ мобилним телефоном. Ако га опоменеш онда си тек нагробусио-пропаде час. Долазе кад хоће у школу и одлазе кад хоће. Изостанци немају никакав значај- као педагошко васпино мерило „казне“ јер више нико у школи чак и не знаисује изостанке. Једино их код бод система оцењивања мало „педагошки“ користим. То су последице раштимонавоног школског система, где су нам увели деци „радно време“- ЕВРОПСКО, ни мање ни више него 27-29. часова недељно уместо 25. часовне наставне недеље, па деца немају времена ни могућности да се посвете некој активности где бих та „негативна“ енергија као некада „акумулирала“ на секцијама и слободним активностима.

Ми смо запањени као наставници-немамо никава права. Сви одлучују о нама. Формално се постављају наставници у партиским школским одборима. Имамо партиске директоре, партиске школе, партиску државу. Тек сада могу да те избаци из школе како год хоћу ако нешто КРИТИКУЈЕШ. Организује се преко ПАРТИЈА на власти или тајкуна или ло-

калних босова-било НАМЕРНО ометање наставе, онда може да БУДЕШ и недај боже НАПАСНИК или БЛУДНИК (имао САМ И ТУ „СЦЕНУ“ ПРЕ НЕКУ ГОДИНУ ИЛИ „НЕУРАЧУЊИВ“.

Може да се подметне шта год се хоће. Какви судови какво право, каква правда, какав морал. Када наставник није заштићен у учионици и средини, онда не треба се ни бунити шта је са просветом и њеним суновратом-се дошло хаосом до дна провалије. Велики страх код свих па и просветних радника за egzистенцију-претвара их у поданике и послушнике, тако да непоседују критичку свест и дискутабилно је колико могу да васпитавају децу да критички мисле када је њима ускарђено право на слободну критичку реч; па се све трпи-јер треба да се храни породица, школују деца. Страх за egzистенцију је често јачи и од смрти.

Ми старији којима је „у крви“ посећеност строгим сопственим радно моралним нормама, то тешко пада, тешко се подноси- како нам професија и деца одлазе у пропаст. Све постаје ДЕГРАДИРАНО- изопачене личности, па чак и деца у школи. Данас деца постају средство манипулације : политичких партија, цркве, криминала, алкохолиза и наркоманије.

Рођен сам на село. Цео животни и радни век провео на село, учио родитеље деце и сада њих. Често са њиховим бабама и дедама разговарамо-дошло задње време нестанка света. Ни ми у школу ни они више не знају шта да раде са неконтролисаним понашањем своје деце. Која опонашају „јунак“ многих САПУНИЦА и из већ прокажених програма примитивистичког садржаја и националних телевизија. Све је поремећено, па се више не зна права мера ни понашања ни живота ни родитеља, ни наставника ни ученика у школи.

Много је коментара са моје стране написао на ову тему. Али ниједна новина, ниједна телевизија никада (изузев до 2005. године од када су тајкуни ми преко валастодржаца „завели“ ЦЕНЗУРУ- многи се ПЛАШЕ ИСТИНЕ о себи, али кад тад ће то изаћи у јавност од неких других ако не из „мог пера“- писао сам у листу „Просветни преглед“ и „Вечерње новости“ су једном тражиле мишљење о ЗЛОУПОТРЕБИ МОБИЛНИХ ТЕЛЕФОНА у школи)- никога уопште не занима суштина пропасти школског система у Србији и потпуна деградација нашег васпитно образовног система од вртића, преко основне, средње школе до факултета.

Све што сам написао је истраживачким путем се дошло до сурових истина -који сваки прави српски интелектуалац у друштву и школству треба да јавно саопшти овом посрнулом друштву у држави Србији-па колико год то било болно; јер се тако једино може спознати сурове истине могу решавати сви проблеми на прави начин.

*наставник математике у ОШ „Браћа Миленковић село Шишава-Ломница, Власојинце, локални етнолог и историјар, исаца њесам и трича на дијалекту југа Србије

БИВШЕ КЊИГЕ И БУДУЋИ ЉУДИ

Пише: *Горан Бабић**

Скупљао је човјек читавог вијека књиге и кад је ненадано умро остала је иза њега богата библиотека до које наследници нису држали те су бројни покојнику драги наслови завршили као стари папир. Друга су сад времена и другачији критерији. Шта ће некадашњем "комуњари" а садашњем горљивом вјернику Павловљева "Теорија одраза" или Макаренкова "Педагошка поема" кад он чак ни Мичурниове списе о узгоју јабука неће да држи на полици?

У старим књигама се крије старо знање, које (јер је старо и бајато) не мора занимати нове ге-

нерације. Зашто би данашња младост била оптерећена нпр. Ајхманом, Менгелеом и плејадом других зликоваца? Шта момцима говоре имена Гебелса, Геринга, Химлера, Јодла, Кајгела, Рибентропа и дружине са нирнбершког суда?

Ускоро ће се о Хитлеру и Стаљину размишљати и говорити као што се већ поодавно говори о Тимурленку и Наполеону, без србе и бијеса. Можда ће, уосталом, нека нова "Болоња" у потпуности избацити из будућих школа наставу историје и сваког другог хуманистичког образовања. Зашто би непотребна оптерећења далеке и мрачне прошлости морала мозак новог човјека, окре-

нутог ружичастој будућности и пробитачнијим стварима? Уосталом, све се то може видјети на телевизији, на њеном историјском каналу гдје повремено приказују чак и диносаурусе.

Наша је балканска (да не кажемо ех-југославенска) ситуација опет специфична. Овдашњи средњошколци већ (већина) не знају за Птују ни за Прилеп, а ни за Огулин или Опuzен. Наравно, данас више не постоје ни реални разлози, који би их тјерали да понешто са/знају о тим далеким туђим варошима.

Апсурд садашњег стања се и крије у чињеници да се наводно приближаваће Европи, тј. ширење хоризонта знања и интереса, подударно са процесом интензивне редукције класичних вредности на јавној сцени и у друштву уопште, са продором простоте и примитивизма сваке врсте.

*колумниста „Блица“

NEMAČKA: LETNJA ŠKOLA ZA UČENJE NEMAČKOG

• Veliki broj đaka imigrantskog porekla slabo govori nemački • Ko zna nemački, uči druge predmetima koji im ne idu • I studenti predavači uče

(Nastavak sa str. 1)

U Nemačkoj ima sve više đaka migrantskog porekla koja ne govore dobro nemački. U Kelnu je otvorena letnja škola kako bi deca iz useljeničkih porodica bolje savladala jezik i kasnije bez problema pratila redovnu nastavu. Učenici 5. i 6. razreda školski raspust provode u letnjoj školi u Kelnu. U školi uče nemački jezik i matematiku. „Zelim da učim matematiku sa kojom imam problema. Ova škola nije kao ona prava u koju inače idem. Ovdje je veselo i imamo želju da nešto naučimo. Sara ide u letnju školu u koju dolaze deca iz useljeničkih porodica. Njoj je nemački drugi jezik, njeni roditelji potiču iz Konga. Učenici koji ne govore dobro nemački uče samo nemački, dok drugi, kojima nemački ne predstavlja toliki problem uče i matematiku.

U ovoj školi predaje 55 studenata Univerziteta u Kelnu, čiji Institut za nemački jezik i literaturu i organizuje letnju školu od 2003. godine. Zanimanje za školu raste iz godine u godinu i ovog leta se prijavilo 250 učenika od 5. do 10. razreda, kaže nastavnica Katarina Hermkes: „Zanimanje za školu postoji. Mnoga deca imaju problema sa jezikom i ne mogu da funkcionišu u redovnom školskom sistemu.“

Više od četvrtine mladih do 25 godina u Nemačkoj dolaze iz useljeničkih porodica. Studentima koji kod

kuće retko govore nemački ili ga čak uopšte ne govore, to vrlo brzo može da napravi veliki problem, posebno kada je reč o matematičkim izrazima koji prevazilaze svakodnevni jezik. „Umesto da sve vreme ostanem kod kuće, svaki dan idem u letnju školu. Osim školskog programa, ovdje se igramo i upoznajemo nove ljude“, kaže Tolgas čiji su roditelji poreklom iz Turske. On odlično govori nemački, ali ima problema sa matematikom.

Osim učenika u letnjoj školi nova znanja u praksi stiču i studenti koji predaju u letnjoj školi. Svakako da je za njih dobrodošao iskorak iz isključivo teoretskog učenja na Univerzitetu, kaže studentkinja Hana Landen: „Na fakultetu imamo obavezu praksu, ali tamo samo gledamo nastavnike sa dugogodišnjom praksom. Ovdje predajemo učenici-ma, dakle, moramo da se spremimo za časove i mislimo o načinu na koji ćemo predavati gradivo učenici-ma koji ne znaju dovoljno dobro nemački.“

Predavanje u razredima koje pohađa međunarodna grupa dece, nije nimalo lak posao, kaže Hana Landen. To se rešava organizovanjem učenika u male grupe. U redovnim školama učenici koji nešto ne razumeju na časovima vrlo brzo zaostaju za gradivom. Upravo zato polaznici letnje škole žrtvuju svoj školski raspust i rado dolaze u međunarodnu letnju školu.

ČEŠKA: SEKSOM DO DIPLOME

• Češko društvo ignoriše seksualno uznemiravanje • Iz straha od posledica mnoge studentkinje pristaju na nemoralne ponude • Za seksualne usluge profesori nude protivusluge • Samo retki ponašanje profesora smatraju nekorektnim

Na češkim fakultetima je na dnevnom redu seksualno uznemiravanje, barem ako je verovati studiji, koja je uzburkala češku javnost. Skoro 80% ispitanika je imalo neugodna iskustva seksualne prirode. Nedavno objavljena Studija o seksualnom uznemiravanju podigla je češku javnost „na noge“. Naučnici s Praškog univerziteta proveli su ispitivanje među studentima jedanaest fakulteta širom zemlje. Rezultat: skoro 80 odsto ispitanih imalo je neugodna iskustva sa seksualnim uznemiravanjem. Seksistički vicevi tokom predavanja su učestala pojava, ali to su još bezazleni slučajevi. Za razliku od zapadne Evrope ili SAD-a, na češkim fakultetima nema konkretnih pravila za takve slučajeve, nego se, šta više, uglavnom ignorišu. To bi sada trebalo promeniti.

„Seksističke primedbe ili vicevi su na našim fakultetima česta pojava. Docenti to redovno rade da bi im predavanja bila zabavnija“ kaže Lenka (25 godina) koja studira sedmi semestar sociologije. Ona je studije zamislila nešto drugačije, a seksistička dobacivanja profesora ova mlada žena više jednostavno ne može slušati: „Zajedno s još nekim studentki-

nijama odlučila sam da bojkotujem predavanja određenih profesora, jer njihove viceve o seksu smatramo uvredljivim. Dva do tri glupa viceva ili primedbe po predavanju – to nervira“ kaže ona.

Nedavno objavljena studija Praškog univerziteta je pokazala da se Lenka i njezine kolegice ne uznemiravaju bez razloga. Istraživanje je provedeno na jedanaest fakulteta. 830 studentkinja i studenata odgovaralo je sociolozima na „škakljiva“ pitanja. Rezultat je premašio i najgora očekivanja: njih 78 odsto imaju iskustva sa seksualnim uznemiravanjem, bilo da su same bile žrtve ili samo svedoci. Jedan od najčešćih slučajeva su profesori, koji svoje studentkinje pipkaju ili ih pozivaju na „konsultacije“ svojim kućama.

„Profesori studentkinjama često šalju prave konkretne ponude, npr. mailom ili putem sms-a. Većini studentkinja to nakon određenog vremena postane neugodno, ali ni tada nisu u stanju da jasno kažu „ne“, jer se boje da bi to moglo negativno uticati na njihove studije“, objašnjava sociolog Irena Smetačkova. Taj strah nije bezrazlozan, dodaje Katerina Kolarova, jedna od autorki studije. Jer u nekim slučajevima

profesori idu i korak dalje: „Ponekad ima pritisaka najgore vrste, sve do otvorene ucene. Naime, profesori za određene seksualne usluge nude bolje ocene ili pomoć pri izradi diplomskog rada ili nečem sličnom.“

Praške naučnike pogotovo je začudio jedan rezultat: samo mali deo ispitanika je svestan da je ponašanje profesora neprofesionalno ili čak kažnjivo. To oslikava stanje celokupnog društva, kaže Irena Smetačkova: „Seksualno uznemiravanje se u češkom društvu ne uzima ozbiljno, a i u politici se ta tema potcenjuje. Većina smatra da je to sasvim normalno, pa čak i smešno. Niko to ne shvata kao ozbiljan problem, koji može stvoriti teže psihicke posledice.“

Ali, sada bi stvari trebalo da se promene. Praški sociolozi žele na svim fakultetima da podele brošure u kojima se objašnjava šta je dozvoljeno, a šta nije u ponašanju prema studentkinjama. Ali ni to neće biti dovoljno, smatra sociolog Irena Smetačkova: „Dodatno još treba u češki Zakon o visokom školstvu ubaciti odgovarajuće odredbe. I svaki rektor i dekan mora glasno i jasno reći: kod nas nijedan oblik seksualnog uznemiravanja neće biti tolerisan.“ Barem jedanput se to i dogodilo: u novembru 2009. je otpušten jedan profesor s Praškog univerziteta. On je jedinu od svojih studentkinja u svom stanu prisiljavao da se skine gola. Mlada žena se nije bojala profesorove osvete pa se žalila kod njegovog nadređenog. No, od te žalbe do otpuštanja profesora prošle su pune - dve godine.

SAD: STUDENTI ZANEMARUJU NEGATIVNE EFEKTE OPIJANJA

Za mnoge studente s američkih koledža, pozitivni efekti opijanja s drugarima, kao sredstva za unapređenje društvenog života u toj sredini, nadmašuje negativne posledice kao što su mamurluk, izgubljenje i ukradene stvari, propušteni časovi ili rupe u sećanju, pokazala je studija objavljena na Univerzitetu Vašingtona. „Ova studija pokazuje zašto neki ljudi mogu da iskuse mnoge loše posledice opijanja, a da ipak ne promene svoje ponašanje“, izjavio je Kevin King, jedan od autora. Očigledno je da unapređena sposobnost konverzacije, pričanja viceva, osećaj povećane energije ili veća seksualna smelost za mnoge studente imaju veći značaj od negativnih efekata preterivanja s alkoholom, iako se svake godine u SAD zbog takvog ponašanja među studentskom omladinom regi-

struje 1.800 smrtnih slučajeva, 500.000 povreda i 600.000 prekršaja, prenosi Rojters. King opijanje među studentima upoređuje s dodirivanjem vrele peći - mnogi prestaju s opijanjem tek onda kada se stvarno opeku.

Nalazi ove studije bi mogli da predstavljaju nove smernice za buduće programe za borbu protiv alkohola na koledžima, ocenili su američki stručnjaci. Ovakvi programi su dosad bili usmereni uglavnom na to kako odricanjem od alkohola izbeći brojne moguće negativne posledice opijanja, dok stvarne ili umišljene društvene prednosti takvog ponašanja nisu uzimane previše u obzir. Vodeći autor pomenute studije Dajen Logan preporučuje da se na koledžima organizuju kursevi za unapređenje društvenih sposobnosti studenata bez „pomoći“ alkohola.

АДМИНИСТРАЦИЈА ОТЕЖАВА ПОВРАТАК МЛАДИХ НАУЧНИКА!

Иако велики број младих научника жели да се врати из иностранства у високошколске установе у Србију, у томе их спутавају наша компликована бирократија и бесмислени прописи. У последњих пет година само је на Новосадском универзитету било на десетине захтева реномираних младих научника пореклом из Србије, који су након успешне каријере у иностранству желели да се врате у нашу земљу где би наставили рад, али су их чекали проблеми са боравком, нострификацијом дипломе, запослењем, статусом... Декан новосадског Природно-математичког факултета Неда Мимица-Ђукић каже да се ова научна институција бори да задржи неколико истакнутих научних радника. „У свету нема нострификације диплома и сличних препрека. Тамо имате интервју и као стручњак посао или добијате или не. Просто, циљ је довести неког у земљу, а не отерати га. У последњих пет година имамо доста захтева за повратак од људи који су отишли деведесетих година. Пре свега су то научници који су у Америци завршили мастер и докторске студије, али је њихов повратак практично немогућ“ - каже Мимица-Ђукић. Према њеним речима, ови научници суочени су са низом проблема, јер држава још није решила на који начин могу да буду ангажовани као повратници. Пред њима је и гомила препрека у виду решења о државном статусу, дозволе боравка, или држављанства. Боравишне дозволе издају се за врло кратко време, али брзо и истекну, и то када људи треба да почну неку другу фазу свог ангажовања.

Ректор УНС Мирослав Весковић каже да наша држава много губи оваквим третирањем научника повратника. „Мислим да су проблеми с којима се суочавају ови млади научници више последица неделовања или погрешног деловања љубоморних или неспособних појединаца да им неко способан не би угрозио позицију“ - објашњава ректор Новосадског универзитета.

ИНЖЕЊЕРИ ЋЕ НА КУРСЕВЕ ПО ТАЗЕ ЗНАЊЕ

Темпус пројекат „Успостављање сарадње високошколских установа и индустрије ка формирању курсева о одрживим технологијама“ - чији су учесници три високошколске институције из Белгије, Немачке и Аустрије, по два универзитета из Србије (Нови Сад и Ниш), БиХ и Македоније, а укључено је седам привредних фирми (из Војводине то су Шећерана и „Алтех-Фермин“, из Сенте) и пет привредних комора: Војводине, Лесковца, Македоније и две из БиХ - 15. јула прешли су половину рока утврђеног за његову реализацију. Тим поводом у Привредној комори Војводине одржана је дисеминациона конференција на којој су представљени досадашњи резултати. Овакво подношење извештаја је редовна обавеза учесника у пројекту, објашњава проф. др Золтан Заварго, декан Технолошког факултета Универзитета у Новом Саду, који је и координатор пројекта у име земаља са Западног Балкана. „Тема овог Темпус пројекта, чији је укупни буџет већи од 600.000 евра, је доживотно учење везано за одрживе технологије. Привредна комора Војводине је спона између нас с факултета, односно универзитета, и индустрије“, објашњава проф. Заварго. „Прве године посетили смо земље ЕУ и видели шта раде на том пољу, а тамо је, поготово у Немачкој, већ почела будућност! Тамо се заштитна животне средине више не сматра трошком него зарадом. То су решили врло једноставно: сви кругови се затварају па се оно што је отпад увек негде пласира, или у тој индустрији или некој другој, некој заједници где се тај отпад искоришћава. Пошто је тако, и приходи фабрике, односно цена јединичног производа је мања, ефикаснији су, још отварају и нова радна места и штите животну средину. Практично имате затворен систем, рецимо, локалну заједницу где уопште нема отпада, као у природи када је све у равнотежи. То је сад циљ и тренд у свету, а полако и код нас“ каже Заварго.

20 МИЛИОНА ЕВРА ОТИШЛО У ВЕТАР?

Од 2002. године, када је систем средњег стручног образовања почео да се реформише увођењем огледних одељења, до сада у тај посао уложено 20 милиона евра, углавном новца Европске уније. Помоћу тих пара тренутно се у 51. профилу оглед спроводи у 550 одељења у више од 100 школа, а како у већини ових одељења има по 24 ученика (у неким и по 30), то значи да се у Србији тренутно експериментално школује око 14.000 средњошколаца. Поред тога, само овогодишњим конкурсом за упис у први разред средњих школа у огледним одељењима предвиђено је више од 11 одсто укупних места.

И коначно, све ово важно је и због саме суштине огледа. Наиме, сврха огледа је да у наш средњошколски образовни систем уведе образовне профиле из којих ће излазити ученици оспособљени за рад. Зато моту огледних одељења и јесте „с матуре право на посао“, а сврха матуре у овим одељењима је да провери да ли су ученици стварно и оспособљени за тај посао. То је и разлог што је ова матура потпуно другачија од оне у одељењима која нису огледна. Много је обимнија, екстерна је, иста и истовремена у свим школама и у њој нема ничег изборног. Оно што огледну матуру чини сличном класичној у средњим школама је, нажалост, само чињеница да се она ван школе коју ученик с њом завршава, никде више не вреднује. А ова чињеница нас доводи до највећег парадокса у читавом овом проблему. Наиме, од када су уведени, огледни смерови су и најатрактивнији у нашем средњошколском образовном систему, а то значи да се у њих уписују, по успеху, најбољи свршени основци. Разлог за ово треба тражити у чињеници да у овим одељењима има мање ученика него у класичним, па да се зато, али и због сталног усавршавања наставника, боље опремљености, осавремењених планова и програма - овде боље и ради. Све то, из генерације, у генерацију, осмацима потисне чињеницу да се у овим одељењима, са већим процентом стручних предмета и праксе него општеобразовних, спрема средњошколска радна снага, а не кандидати за академско образовање, што би одликаши из основних школа, већ с 15 година, требало да буду.

СРПСКИ СРЕДЊОШКОЛЦИ НАПРАВИЛИ 40 МИЛИОНА ИЗОСТАНАКА

Сваки средњошколац годишње, у просеку, побегне са 150 до 200 часова. Помножено са бројем ђака у 528 државних стручних школа и гимназија - наставници од септембра до јуна у дневнике упишу више од 40 милиона изостанака! Али, ученици навикли да беже из школе кад год је „густо“, ако треба да одговарају или раде писмене вежбе, мораће да промене навике! Влада Србије усвојила је измене закона о основама образовања, које су затим, по хитном поступку, усвојене и у Народној скупштини, да би могле бити примењене већ у новој школској години. У писању измена учествовали су и сви репрезентативни просветни синдикати, јер је управо закон био међу главним разлозима последњег штрајка.

Једна од измена је да ће дисциплинске мере према ђацима да буду оштрије, па неће моћи без последица да беже из школе. Број максимума неоправданих смањен је са 35 на 25, а ученици ће бити кажњени ако прекрше овај број. Крајња мера моћи ће да буде и избацивање из школе, што сада није могуће. Према досадашњим процедурама, директор је имао улогу судије за прекршаје. Непрестано шаље позиве, саслушава родитеље, ђаке, морају да се формирају тимови психолога и за најмањи прекршај неког детета. Наставник не може да избаци ученика са часа и да га пошаље код директора на разговор како год да се на часу понаша. А када се сабере број неоправданих и часови изгубљени због штрајка, ђаци су прошле године више провели ван школе, него у учионицама.

У СКОРО 1.000 ШКОЛСКИХ ОБЈЕКТА ДЕЦА КОРИСТЕ ПОЉСКИ WC

Половина школа у Србији нема адекватне тоалете. Разваљена врата, одлепљене плочнице, покидане чесме, ишарани и прљави зидови, без сапуна и убруса - оваква слика реалност је у многим основним и средњим школама. Најгоре је стање у сеоским срединама, где у скоро 1.000 школских објеката деца користе пољске чучавце, који само што се не сруше. Народна канцеларија председника републике покренула је пре четири године акцију „Домаћи задатак за све нас“ и покушала да реши овај проблем. Скенирана је ситуација на терену и дошло се до податка да у 1.100 школских објеката не постоје тоалети, већ да 25.000 уче-

ника, учитеља и наставника користи пољски WC. У акцији која је трајала годину и по дана у 76 основних школа изграђени су мокри чворови.

Од када је акција престала, половином 2008. године, скоро да ништа није урађено у решавању овог проблема. За ученика оних школа до којих помоћ Народне канцеларије није стигла хигијенски услови додатно су погоршани. „Овакво стање тоалета по школама је културна срамота целе Србије. За чучавце се доноси вода у канистерима да се испирају“ - каже Иван Ивић, професор Универзитета и један од аутора књиге „Оптимизација мрежа школа“.

ZARADE U RASTU, INFLACIJA U PADU

Prosečna zarada isplaćena u junu 2011. godine u Republici Srbiji iznosila je 54.616 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u maju 2011. godine, nominalno je veća za 11,3%, a realno za 11,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u junu 2011. godine u Republici Srbiji iznosila je 39.322 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u maju 2011. godine, nominalno je veća za 11,2%, a realno za 11,5%.

Prosečna zarada isplaćena u junu 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u junu 2010. godine, nominalno je bila veća za 15,0%, a realno veća za 2,0%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u junu 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u junu 2010. godine, nominalno je veća za 15,1%, a realno je veća za 2,1%.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–jun 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar–jun 2010. godine, nominalno je veća za 10,6%, a realno je manja za 2,2%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–jun 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–jun 2010. godine, nominalno je veća za 10,6%, a realno je manja za 2,2%.

Prosečne zarade bez poreza i doprinosa	RSD		Indeksi	
	VI 2011	I-VI 2011	Nominalni	Nominalni
			VI 2011 V 2011	I-VI 2011 I-VI 2010
Republika Srbija	39322	36540	111,2	110,6
Beogradski region	49100	45076	110,6	109,2
Region Vojvodine	37270	35545	108,8	110,3
Region Šumadije i Zap Srbije	33169	30839	111,9	111,6
Region Južne i Istočne Srbije	35016	31951	114,9	112,8

U procesu harmonizacije zvanične statistike sa međunarodnim statističkim standardima, RSZ od januara 2011. godine, usled prelaska na novu Klasifikaciju delatnosti, ne objavljuje podatak o prosečnoj zaradi u privredi. Naime, sa stanovišta važeće Klasifikacije delatnosti više ne postoji podela na

privredu i vanprivredu, pa u tom smislu definicija privrede za potrebe statističke obrade ne postoji. O ovoj promeni Republički zavod za statistiku blagovremeno je obavestio javnost i korisnike podataka. Publikovanje ostalih podataka o prosečnim zaradama je nastavljeno u redovnoj dinamici.

Podela na privredu i vanprivredu je administrativna podela uvedena još 1977. godine odlukom tadašnjeg Saveznog izvršnog veća. Tom odlukom izvršena je podela delatnosti iz tadašnje Jedinственe klasifikacije delatnosti na privredne i vanprivredne. Ova podela teorijski je zasnovana na užem konceptu tzv. materijalne proizvodnje, po kome su samo privredne delatnosti stvarale društveni proizvod, a vanprivredne delatnosti učestvovala u njegovoj preraspodeli i potrošnji. U procesu tranzicije ka tržišnoj ekonomiji ovaj uži koncept proizvodnje je napušten u svim zemljama u kojima je ranije primenjivan. Tako je i RSZ prestao da proizvodi i objavljuje podatke o društvenom proizvodu, kao makroekonomskom agregatu po užem konceptu proizvodnje. U skladu sa međunarodnim standardima sistema nacionalnih računa, koji je zasnovan na širem konceptu proizvodnje, naša zvanična statistika sada objavljuje podatke o bruto domaćem proizvodu, makroekonomskom agregatu u čijem formiranju učestvuju sve delatnosti. U smislu šireg koncepta proizvodnje privreda predstavlja sinonim za ukupnu ekonomiju i obuhvata sve delatnosti.

U međunarodnoj statističkoj praksi nijedna nacionalna statistika više ne objavljuje podatke za privredu u užem smislu. Zavod za statistiku prestao je da publikuje različite podatke za privredu i vanprivredu još od januara 2006. godine, da bi od januara 2009. godine nastavio da publikuje samo podatak o prosečnoj zaradi u privredi.

Nekada značajna razlika između prosečnih zarada u privredi i ukupnih prosečnih zarada poslednjih godina se smanjila, tako da su u 2010. godini prosečne neto zarade u privredi predstavljale 94,8% ukupne prosečne neto zarade u Republici Srbiji. Pošto je pojedinim propisima predviđeno usklađivanje određenih primanja prema prosečnoj zaradi u privredi, umesto ovog podatka može se koristiti ukupna prosečna zarada u Republici Srbiji sa eventualno izmenjenim koeficijentima usklađivanja ili drugi raspoloživi podaci. Tako se, npr, za usklađivanje plata državnih službenika i penzija, po novim zakonskom propisima, koristiti rast potrošačkih cena i delimično realni rast bruto domaćeg proizvoda.

Zarada je definisana u skladu sa Zakonom o radu („Sl. glasnik RS“, br. 24/05 i 61/05).

INFLACIJA OBUZDANA?

Deflacija u junu 0,3%, u julu 0,5%

Indeks potrošačkih cena (CPI) se definiše kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Od januara 2011. godine RSZ je prestao sa objavljivanjem indeksa cena na malo i indeksa troškova života. Od 2007. godine Republički zavod za statistiku redovno objavljuje indeks potrošačkih cena, koji se od 2009. godine koristi kao „mera“ inflacije.

Tako merena inflacija u junu 2011. godine, u odnosu na maj 2011. godine, je bila niža za 0,3%, dok su potrošačke cene u junu 2011. godine, u odnosu na isti mesec 2010. godine, su povećane za 12,7%, dok su u odnosu na decembar 2010. povećane za 6,8%.

Cene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju u julu 2011. godine, u odnosu na jun 2011. godine, u proseku su niže za 0,5%. Potrošačke cene u julu 2011. godine, u odnosu na isti mesec 2010. godine, povećane su za 12,1%, dok su u odnosu na decembar 2010. povećane za 6,2%. Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje u julu 2011. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći pad cena zabeležen je u grupama Hrana i bezalkoholna pića (-1,7%) i Zdravstvo (-1,1%), dok je rast cena zabeležen u grupama Transport (0,8%), Obrazovanje (0,8%), Restorani i hoteli (0,4%), Stan, voda, električna energija,

gas i druga goriva (0,2%) i Alkoholna pića i duvan (0,2%).

Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

Zaposleni u Republici Srbiji

Podaci o zaposlenima dobijeni su putem redovnog polugodišnjeg statističkog istraživanja o zaposlenima i o zaradama zaposlenih, koje se sprovodi dva puta godišnje (stanje 31. marta i 30. septembra). Ovim istraživanjem obuhvaćeni su zaposleni kod pravnih lica (privredna društva, preduzeća, ustanove, zadruge i organizacije). Nisu obuhvaćeni zaposleni u nekim malim privrednim društvima i zaposleni kod preduzetnika, kao ni zaposleni u Ministarstvu odbrane i Ministarstvu unutrašnjih poslova.

Pod pojmom zaposleni podrazumevaju se sva lica koja imaju zasnovan radni odnos sa poslodavcem, bez obzira na to da li su radni odnos zasnovala na neodređeno ili na određeno vreme i bez obzira na to da li rade puno radno vreme ili kraće od punog radnog vremena, nepuno ili skraćeno radno vreme. Stepem stručne spreme (potrebna kvalifikacija) za obavljanje određenih poslova i zadataka jeste stepen obrazovanja utvrđen za radno mesto (opštim aktom, odnosno sistematizacijom radnih mesta).

Zaposleni po sektorima delatnosti, mart 2011.	Ukupno	Stepen stručne spreme							
		Visoka	Viša	Srednja	Niža	VKV	KV	PKV	NKV
Ukupno	1025723	234770	81585	335256	44905	52522	152327	47977	76381
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	28129	3023	965	9228	1461	1598	5363	1673	4818
Rudarstvo	20734	1958	713	5452	337	3523	6169	1465	1117
Prerađivačka industrija	226034	19668	10740	69220	12426	13323	61593	15731	23333
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	27619	4084	1707	10058	446	3506	6440	666	712
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	30376	2408	1335	8643	2170	1477	6172	2530	5641
Gradevinarstvo	46146	4931	2023	10422	2231	3514	14154	3674	5197
Trgov na veliko i malo i popravka motornih vozila	76846	9009	3940	37392	3492	2951	14975	2137	2950
Saobraćaj i skladištenje	68587	7097	3550	26026	3336	10404	13374	3324	1476
Usluge smeštaja i ishrane	12382	661	762	4792	1010	540	2617	836	1164
Informisanje i komunikacije	23886	7087	1804	9244	471	3784	873	294	329
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	35461	12728	4085	16025	886	588	625	194	330
Poslovanje nekretninama	1851	305	192	813	34	85	261	29	132
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	21971	10427	1544	6814	667	402	1233	285	599
Administrativna i pomoć uslužne delatnosti	22924	1867	888	7244	1986	213	2855	2884	4987
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	68947	27715	6914	27211	2169	315	2196	670	1757
Obrazovanje	132734	84153	17647	9843	6028	1198	2733	1863	9269
Zdravstvena i socijalna zaštita	157783	32382	21455	67088	4691	2742	9112	8882	11431
Umetnost, zabava i rekreacija	16294	4197	1010	8140	758	255	765	415	754
Ostale uslužne delatnosti	7019	1070	311	1601	306	2104	817	425	385

Питање:

Да ли члан школског одбора који је истовремено и кандидат за директора школе има право да гласа приликом доношења одлуке о избору директора? Да ли на поновљеном конкурс у услову за избор директора испуњавају лице које има одговарајуће образовање из члана 8. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања и лице које има одговарајуће образовање из члана 8. став 2. истог закона и мање од 5 година рада у установи након стеченог високог образовања (а има више од 10 година рада на пословима образовања и васпитања са вишим образовањем)?

Одговор:

1. У вези са питањем да ли члан школског одбора који је истовремено и кандидат за директора школе има право да гласа приликом доношења одлуке органа управљања о избору директора, истичемо да за то нема законских сметњи.

2. Што се тиче питања да ли на поновљеном конкурс за директора школе може да буде изабрано лице које има одговарајуће образовање из члана 8. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09), као и лице које има одговарајуће образовање из члана 8. став 2. Закона и мање од 5 година рада у установи након стеченог високог образовања, а укупно има више од 10 година на пословима образовања и васпитања са вишим образовањем, истичемо да су ти кандидати на поновљеном конкурс равноправни, у смислу одредбе члана 59. став 6. Закона.

(Мишљење Министарства просвете, бр. 610-00-1012/2010-07 од 10. децембра 2010)

Питање:

Може ли послодавац да одреди преко које ће се банке исплаћивати зарада запослених?

Одговор:

Послодавац не може присиљавати радника да зараду прима преко банке коју му он одреди.

Осим што одређује да се зарада исплаћује у новцу, Закон о раду ништа ближе не говори о начину исплате (да ли у готовом новцу, да ли преко банке, ко банку одређује и др.).

Дакле, иако у Закону нема директног одговора на то питање, мислимо да послодавац нема право против воље радника да исплаћује зараду у банци коју послодавац сам одреди.

Наиме, радни однос је уговорни однос. Зато, ако нешто није регулисано законом или општим актом, треба да буде уређено на начин на који се уређују односи уговорних страна (запосленог и послодавца), а то значи уговором о раду. Једна уговорна страна не би смела сама одређивати нека питања око којих треба постићи споразум тј. сагласност обе уговорне стране.

Дакле, ако су уговорне стране равноправне, онда не може једна страна на овај начин условљавати исплату зараде. Послодавац не може својим другим уговорним странама (добављачима и сл.) одређивати преко које банке ће им исплаћивати њихова потраживања, па то не може ни запосленима.

С обзиром на то да се зна да исплата зараде преко одређене банке ствара погодности за запосленог (текући рачун, могућност кредита и др.), запослени мора имати право да одреди где ће зараду примати. Ако је послодавац самостално, без договора са запосленим, одредио банку преко које исплаћује зараде запосленим и ако запослени на то прећутно пристају, послодавац није учинио никакав прекршај. Међутим, ако поједини запослени то не жели, треба да се писмено обрати послодавцу и одредби где ће му послодавац исплаћивати зараду. Послодавац такав захтев не сме да одбије.

Питање:

Да ли наставнику који у прописаном року није положио испит за лиценцу обавезно престаје радни однос?

Одговор:

Чланом 123. став 8. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09) прописано је да приправник који савлада програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника има право на полагање испита за лиценцу после навршених година дана рада. Правилником о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника („Службени гласник РС“, бр. 22/05 и 51/08) уређена су сва питања везана за поступак стицања дозволе за рад, лиценце наставника, васпитача и стручних сарадника. У том смислу, на основу одредбе члана 15. став 1. Правилника, прописано је да установа подноси захтев Министарству за одобравање полагања испита за лиценцу, после истека приправничког стажа и савладаног програма уз сагласност приправника. Одељење за полагање испита за лиценцу, директоре и секретаре установе организује и спроводи полагање испита за лиценцу током школске године, а динамика позивања кандидата на полагање испита зависи од потпуности документације коју установа доставља приликом подношења захтева за одобравање полагања испита за лиценцу, као и од чињенице да ли се за кандидата организује

претходна усмена провера знања из предмета педагогија и психологија, у складу са чланом 12. став 4. Правилника. Према томе, захтев за полагање испита за лиценцу сматра се уредним када установа за кандидата достави потпуну документацију у складу са чланом 15. Правилника.

Имајући у виду све наведено мишљења смо да запосленима који су у радном односу на неодређено време и испуњавају законске услове за полагање испита за лиценцу а који су у законом прописаном року пријављени ради полагања испита за лиценцу, али га још нису положили, на основу чињенице да су благовремено пријављени, не би могао престати радни однос. Такође, запосленима у радном односу на одређено време који испуне услов за полагање испита за лиценцу и пријављени су ради полагања наведеног испита у законском року и у време када су били у радном односу, али нису позвани на полагање до истека рока на одређено време престаје радни однос истеклом временом на који су примљени, с тим што имају право да полагају испит за лиценцу.

(Мишљење Министарства просвете, бр. 152-00-02013/2010-13 од 7. октобра 2010)

Питање:

Право послодавца да запосленог са здравственим проблемима прогласи технолошким вишком

Одговор:

Када послодавац при утврђивању вишка запослених не укида нити смањује послове које запослени због здравственог стања не може више да обавља, тада не постоји забрана у погледу запошљавања других лица на тим пословима у смислу члана 182. став 1. Закона о раду, нити запослени коме је престао радни однос може да има предност за запошљавање на тим пословима у смислу става 2, овог члана, јер због здравствених сметњи утврђених од стране надлежног здравственог органа ове послове не би могао да обавља.

У члану 179. тачка 9) Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09) прописано је да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Према члану 182. Закона о раду, послодавац који откаже уговор о раду запосленом у случају из члана 179. тачка 9) овог закона, не може на истим пословима да запосли друго лице у року од 6 месеци од дана престанка радног односа, а ако пре истека наведеног рока настане потреба за обављањем истих послова, предност за закључивање уговора о раду има запослени коме је престао радни однос.

Према томе, вишак запослених, по правилу, утврђује се ако дође до престанка потребе за обављањем одређеног посла, односно смањења обима посла, па је Законом о раду прописана забрана запошљавања другог лица на истим пословима у року од 6 месеци од дана престанка радног односа запосленом, односно утврђена је предност запосленог који је био вишак у погледу запошљавања на тим пословима у наведеном року.

Према члану 81. став 2. Закона о раду, запослени са здравственим сметњама утврђеним од стране надлежног здравственог органа, у складу са Законом не може да обавља послове који би изазвали погоршање његовог здравственог стања или који би изазвали последице опасне по његову околину. Послодавац је дужан да поступи по налозу и мишљењу надлежног здравственог органа и запосленог премести на послове који одговарају његовом здравственом стању. У том смислу послодавац је дужан да размотри све могућности премештања запосленог на други одговарајући посао за који запослени испуњава прописане услове и који одговара његовом здравственом стању утврђеном од стране надлежног здравственог органа. Међутим, ако послодавац не може запосленог да премести на друге одговарајуће послове према његовој стручној спреми и здравственим способностима, послодавац може да запосленог прогласи вишком, односно да му, у складу са одредбама члана 179. тачка 9) Закона о раду, откаже уговор о раду уз исплату отпремнине у складу са чл. 158. и 139. тог закона.

У наведеном случају, запослени није вишак на пословима које по налозу здравственог органа не може да обавља због насталих здравствених сметњи, већ је вишак јер код послодавца не постоје други послови који одговарају његовом како стручним, тако и здравственим способностима на које би могао да буде премештен.

Према томе, у овом специфичном случају утврђивања вишка послодавац не укида нити смањује послове које запослени због здравственог стања не може више да обавља, па зато не постоји забрана у погледу запошљавања других лица на тим пословима у смислу члана 182. став 1. Закона о раду, нити запослени коме је престао радни однос може да има предност за запошљавање на тим пословима у смислу става 2, овог члана, јер због здравствених сметњи утврђених од стране надлежног здравственог органа ове послове не би могао да обавља.

(Мишљење Министарства рада и социјалне политике, бр. 011-00-159/2011-02 од 4. марта 2011)

PRIMILA PLATU TEŠKU 18 KILOGRAMA

Radnica Silvija Velikova iz grada Šumena u Bugarskoj primila je platu za maj 230 leva (115 evra), sve u metalnim apoenima od jedne, dve i pet stotinki leva, objavio je sofijski dnevnik „24. sata“. Njena plata bila je teška 18 kilograma, i upakovana u šest najlon kesa, pa joj je bio potreban poseban prevoz kako bi zarađeni novac odnela kući. Velikova smatra da su povod za takvo njeno „unižavanje i maltretiranje“ bile dve kontrole koje je ona inicirala u preduzeću u kome radi šest godina, od kojih je četiri godine na trudničkom bolovanju. Ona je do kraja prošle godine redovno primala platu u „normalnim“ novčanicama, a kada su joj primanja obustavljena, zatražila je pomoć od inspektora iz Zavoda za penzijsko osiguranje i Inspekcije rada. Inspektori su utvrdili da je firma u kojoj radi nezakonito uzimala novac na ime trudničkog bolovanja na njeno ime, zbog čega je preduzeće moralo da vrati novac sa kamatom u iznosu od 3.100 leva (1.550 evra). Nakon trudničkog bolovanja, koje joj je isteklo 1. aprila, ona je otišla na petomesečni plaćeni godišnji odmor, a preduzeće je odbilo da je plaća sve dok ne izmiri 3.100 leva.

ŠAKIRA PROMIVIŠE OBRAZOVANJE

Kolumbijska pop zvezda Šakira, koja trenutno u Izraelu promovira svoju kampanju u korist obrazovanja, posetila je jednu izraelsko-arapsku mešovitu školu u Jerusalimu, prenosi AP. Pevačica, koja je ujedno i ambasador dobre volje Ujedinjenih nacija, naglasila je tom prilikom potrebu ulaganja u obrazovanje. „Način na koji obrazujemo našu decu je od presudne važnosti za bolje sutra“, istakla je ona. „Bilo bi sjajno kada bi svet delovao kao tim. Toliko je izazova pred nama, toliko problema koje treba rešiti. Ovo je trenutak kada se treba ponašati kao tim, nositi iste majice i pobediti u utakmici protiv diskriminacije, pobediti u utakmici protiv nejednakosti i segregacije“, kazala je 34-godišnja Šakira. Kolumbijska pevačica libanskog porekla, koja se proslavila dvojezičnim hitovima kao što su „Hips Don't Lie“ i „Whenever, Whenever“, osnovala je nekoliko dobrotvornih fondacija posvećenih razvoju i unapređenju obrazovanja. Šakira je u Izrael doputovala sa svojim partnerom, španskim fudbalerom Herardom Pikeom.

NAUČILI CRNOGORSKI JEZIK ZA 180 MINUTA

Seminari čiji je cilj bio upoznavanje nastavnika sa zvaničnom normom crnogorskog jezika, uspešno su realizovani, saopšteno je u sredi iz Ministarstva prosvete i sporta. Kako se navodi u saopštenju Ministarstva, od 15. do 28. juna su realizovana 42 seminarina na temu „Crnogorski jezik u nastavi“, koje je organizovao taj Vladin resor u saradnji sa Zavodom za školstvo. Seminare su, u više crnogorskih opština, pohađala 2.623 nastavnika koji predaju maternji jezik i književnost u osnovnim i srednjim školama. Navodi se da je cilj seminarina bio upoznavanje nastavnika sa zvaničnom normom crnogorskog jezika. Nastavnicima su predočene i osnovne razlike u pravopisu i gramatici standardizovanog crnogorskog jezika u odnosu na pravopis i gramatiku koji su do njegove standardizacije bili u upotrebi u prosvetnom sistemu Crne Gore, precizira se u saopštenju. Predavači na seminarima bili su autori programa i udžbenika namenjenih nastavi crnogorskog jezika i književnosti. Prethodnih dana, organizaciju seminarina, koji su trajali po 180 minuta, komentarisali su i mnogi nastavnici srpskog jezika koji su ih ocenili kao „veliku bruku“. U saopštenju se Ministarstvo nijednom rečju nije osvrnulo na komentare i kritike samih učesnika „veoma uspešnog“ seminarina.

ČETVRTINA POSLANIKA BEZ SREDNJE ŠKOLE

U parlamentu američke savezne države Arkanzas čak jedna četvrtina poslanika nema srednjoškolsko obrazovanje, pokazalo je nedavno istraživanje. Parlament u Litl Roku broji 135 poslanika od kojih 25 odsto, što je najviši procenat u SAD, nema „ni veliki odmor“ od koledža. U studiji se navodi da 8,7 odsto od ukupnog broja predstavnika američke zakonodavne vlasti nema srednje obrazovanje. „U našoj ruralnoj političkoj kulturi se tradicionalno ne pridaje posebna pažnja akademskom obrazovanju kada je reč o liderskim pozicijama u društvu“, objasnio je za Rojters Hal Bas, profesor političkih nauka na Ouačita baptističkom univerzitetu u Arkadelfiji. On je rekao da rezultati istraživanja odražavaju nivo obrazovanja stanovnika Arkanzasa i dodao da je zvanje poslanika u Arkanzasu honorarni posao što je još jedan razlog što u parlamentu ove države ima puno poslanika bez srednjeg obrazovanja. Osim parlamentaraca Arkanzasa, po niskom nivou obrazovanja ističu se i poslanici Montane, Kanzasa, Južne Dakote i Arizone. Najobrazovaniji su, pak, poslanici Kalifornije, Virdžinije, Nebraske, Njujorka i Teksasa.

U VRTIĆU ZABRANILI UPOTREBU „ON“ I „ONA“ ZBOG RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Predškolska ustanova „Egalija“ iz Stokholma u Švedskoj uvela je praksu da vaspitači ne koriste reči „on“ ili „ona“ kako bi se negovala jednakost između polova od najranijeg detinjstva. Zaposleni u zabavištu takođe brižljivo biraju boje i vrste igraćaka i knjiga da mališani ne bi robovali stereotipima vezanim za pol. U vrtićima se takođe pažljivo biraju i boje za decu Školica je otvorena prošle godine sa zadatkom da se razbiju predrasude koje se tiču uloge polova, a to je okosnica nastavnog programa za predškolke u Švedskoj. „Društvo očekuje da devojčice budu slatke, lepe i ljupke, a dečaci muševni, grub i društveni. „Egalija“ im pruža fantastičnu priliku da budu šta god hoće“, objašnjava Jeni Johnson, 31-godišnja vaspitačica. U ovom vrtiću devojčice i dečaci se zajedno igraju kuvanja plastičnim šerpama i kutlačama, ali se u neposrednoj blizini nalaze lego kocke kako se ne bi pravila mentalna barijera između kuvanja i gradnje. U skoro svim knjigama među glavnim junacima su gej parovi, samohrani roditelji i usvojena deca. Nema „Snežane“, niti „Pepeljuge“.

STUDENTI NA LETNJOJ PRAKSI U BRAZILU, INDIJI ...

Mnogobrojni novosadski studenti provode ovo leto na stručnom usavršavanju i radnim praksama u zemlji i inostranstvu. Pored onih koji će sticati nova znanja i iskustva u velikim domaćim kompanijama kao što je NIS, mnogi studenti su se odlučili da nekoliko nedelja provedu u Nemačkoj, Grčkoj, Poljskoj ili Rusiji, ali i na destinacijama kao što je Maroko, Indija ili Brazil. „Slučajno sam čuo za program praktičnog letovanja koji sprovodi studentska organizacija AISEC. Odabrao sam Rusiju i od 20. avgusta od 1. oktobra boraviću u Sankt Peterburgu. Tamo ću raditi pri lokalnoj AISEC kancelariji i zadatak će mi biti da učestvujem u ekološkim radionicama i držim predavanja na tu temu“ - priča Slavoljub Ilić, student Građevinarstva na FTN. Praksa će mu, dodaje, značiti u daljem studiranju i usavršavanju.

Goran Lazić, apsolvant Investicionog menadžmenta na FTN, u aprilu se vratio iz Indije, gde je na radnoj praksi proveo šest meseci. Ovog leta zaputiće se u Poljsku. Na sajtu Novosadskog univerziteta www.uns.ac.rs studenti mogu pronaći veliki broj praksi koje se organizuju u zemljama Evrope. Studenti koji se vrate s prakse ističu da su stekli sjajno iskustvo.

Marta Banjac, PR novosadske kancelarije AISEC, kaže da je konkurs za radne prakse trenutno zatvoren jer su popunjena sva mesta, ali da postoji mogućnost da i tokom leta bude ponovo otvoren. „Studenti su bili izuzetno zainteresovani i svi kapaciteti su popunjeni, a najviše su se odlučivali da putuju u Grčku, Rusiju i Tursku. Za odlazak na praksu nije bitna godina studiranja niti prosek. Sledeći konkurs raspisujemo u oktobru, ali uvek postoji šansa da se i pre toga otvori neko slobodno mesto. Studenti treba redovno da prate naš sajt www.aiesec.org.rs da bi bili u toku“, kaže Banjac.